

Krajsovsky Gábor:

Az üldöztetés idején is a leghűségesebb pásztor

Megemlékező tanulmány Mindszenty József bíboros, prímás, esztergomi érsek kiszabadulásának 70., Magyarországról történt száműzetésének 55., esztergomi újratemetésének 35. évfordulójára ajánlva

A száműzetés kezdete

Amikor 1971-ben, a magyarországi kommunista rezsim és a Vatikán közötti egyezkedések következményeként Mindszenty bíboros száműzetésbe kényszerült, a még szabad életében megkezdett lelkipásztori munkát 1975-ben bekövetkezett haláláig – huszonhárom évig tartó kényszerű hallgatás után – külföldi magyarok körében folytatta. A Vatikán keleti politikája és a Mindszenty-ügy összefüggéseit Adriányi Gábor, a neves egyháztörténész professzor részletes dokumentációval alátámasztott munkájában mutatja be.¹

A fent említett okok végkifejleteként Mindszenty bíboros az amerikai követségről Richard Nixon elnökhöz intézett levelére válaszként azt kapja, hogy törődjön bele nehéz sorsába.² Ez azt jelentette, hogy a bíborosnak el kellett hagynia a követséget. Csonka Emil: „A száműzött bíboros” című könyvében így írja le ezt a megrendítő napot: „Mindszenty József bíboros, Magyarország prímása 1971. szeptember 28-án reggel 8 óra 30 perckor (...) a budapesti amerikai követség épülete előtt beszállt a bécsi pápai nuncius, Monsignore Opilio Rossi diplomata-rendszámú Mercedes kocsijába. (...) A második kocsiba ugyancsak pápai diplomata száll be, Monsignore Cheli és egy orvos. Alighogy elindult a két diplomata kocs, hirtelen egy fekete szedán kanyarodott eléjük, s mindjárt utána a másik kocs mögött is feltűnt egy ugyanolyan szedán. A négy autó megindult, ráfutott a Lánchídra, azután a budai hegyek alatt suhanva nekivágott a nyugati határnak. Elöl és hátul, a csukott szedánokban titkosrendőrök.

Jó ideje haladtak zajtalanul, csendben, nyomottan. Ez a tábla nem nekem szól – jegyzi meg egyszerre a bíboros, mikor egy útjelző mellett haladtak el, amelyre ez volt írva: »Esztergom«. (...) Egyszer a pápai nunciushoz fordul, s latinul mondja: mennyi mindent szerettem volna alkotni ebben az utolsó huszonhárom évben. De nem hagytak, nem engedtek. Tétlenségre voltam kárhoztatva. (...) A négy kocs egyenletesen tart az országhatár felé. Már csak negyed óra. Tíz perc. Öt perc. Arra lenn, délen, ott van a szülőfalu és ott van a bíboros édesanyjának a sírja. De előttük és mögöttük a két szedán, az útírány könyörtelen, így szól a megállapodás Róma és a budapesti kormány között: »kerülő és haladék nélkül a határ«!

Hegyeshalom – az utolsó állomás. Útlelvizsgálat nincs, a két fekete szedán félrekanyarodik, leszállásban figyel, nézi, amint a diplomata rendszámú autók a bíborossal megindulnak és lassan gördülnek az osztrák határ felé. A bíboros dermedten nézi a magyar határ vonalát.³

Erre a bíboros emlékirataiban így emlékezik: „(...) szótlánul hagytuk el Magyarország fővárosát. Gyorsan megtettük az utat Győrig és onnan a határig. Hegyeshalomnál – az autó

¹ Adriányi Gábor: A Vatikán keleti politikája és Magyarország 1939–1978. A Mindszenty-ügy. Kairosz Kiadó, Budapest, 2004.

² Mindszenty József: Emlékirataim. Weller Publishing Co. Ltd., Torontó, 1974. Szent István Társulat, Budapest, 1989. 478.

³ Csonka Emil: A száműzött bíboros. Új Európa, San Francisco-München, 1976. Babits Kiadó, Szekszárd, 1993. 10-11.

ablakán keresztül – megrendülve láttam most én is a hírhedt »Vasfüggönyt«, a szolgaságra vetett ország egyik szimbólumát; a szabadság és a demokrácia századában.”⁴

„Valamivel elmúlt déli tizenkettő, a két kocsi elhagyta Magyarországot. Megkezdődött az utazás az idegenben. Esztergom érseke, Magyarország primása, Mindszenty József ettől kezdve emigráns lett – »száműzött bíboros«.”⁵ – így zárja leírását Csonka Emil fentebb hivatkozott könyvében.

Ezt követően Mindszenty bíboros 1971. szeptember 28-án száműzöttként lépte át a nyugati országhatárt. Innen Rómába repült, majd 1971. október 23-án érkezett meg Bécsbe, a Pázmáneumba, ahol véglegesen letelepedett. Innen kereste fel és lelkiileg buzdította a világon szétszóródott magyarokat. Lelkipásztori útjai alkalmával minden esetben kitért a magyarországi katolikus egyház és a magyar nemzet súlyos helyzetére is. A magyarországi kommunista rezsimet ez módfelett ingerelte és egyre inkább követelte a Vatikántól a primás elhallgatására adott garanciáit. „1972. október 10-én hozta a bécsi nuncius Mindszenty tudomására, hogy a Szentszék az ő kiutazásakor garanciát adott a kormánynak, hogy semmi olyat külföldön nem tesz, vagy mond, ami a magyar kormány érdekeit sérti. Ez a hír Mindszentyt természetesen módfelett felháborította, elsősorban azért, mert erről Zágon prelátus neki a budapesti tárgyalások alkalmával egy szót sem szólt, holott ez neki kötelessége lett volna. Ha tudott volna róla, ő ezt a feltételt sohasem fogadta volna el.”⁶

Az 1956. november 4. utáni szomorú eseményeket követően a primás 1971. szeptember 28-ig, tehát tizenöt éven keresztül az Amerikai Egyesült Államok nagykövetségén maradt. Ilyen körülmények között érkezett meg Mindszenty Rómába. Ott „aranykalitkában” akarták fogva tartani, és nagyon kellemetlenül érintette őket, amikor Mindszenty október 23-án a „Pázmáneum” nevű magyar papi szemináriumba, Bécsbe áttelepült.⁷ Innen látogatta az emigráns száműzött magyarokat, majdnem az egész világot körülutazva, ahol magyarok élhettek. Jóllehet, ezek az apostoli utak kizárólag lelki célokat szolgáltak, emellett ő minden esetben előtérbe helyezte a magyar haza és a hazai egyház megnehezült és jogfosztott állapotát.

„Az Isten országa olyan, mint a mustármag. Amikor a földre vetik, kisebb minden magnál, amely a földön van; de ha elvetették, felnő és nagyobb lesz minden veteménynél”⁸ Mindszenty József 1947. április 12-i püspökkari körlevelében részletesen foglalkozott a kötelező iskolai hitoktatás ellen felhozott kifogásokkal, a kommunisták be nem vallott szándékaival és az Egyház ide vonatkozó álláspontjával. „Sokszor hangoztatják az Egyházzal szemben, hogy híveinek a másvilágon ígér boldogságot, »míg mi – mondják a materialisták – ezen a világon akarjuk boldoggá tenni az embereket. Hogy igazán boldogok lehessenek – folytatják – el kell vonni a figyelmet a másvilágtól és ide kell összpontosítani azt a földi javakra. Meg kell szüntetni a vallást és a hitoktatást, mely az ég felé irányítja a tekintetet, hogy annál zavartalanabban élvezhessék az ideig valókat.« Innen az ellenkezés a hitoktatással szemben. A valóságban azonban az igazán boldog embereket nem azok közt találjuk, kik a földi örömeikbe merülnek. Viszont nekünk, akik hiszünk, senki sem tiltja a tisztas földi örömeiket és boldogságot. Ha azonban ezt nem találjuk, megmarad számunkra az örök

⁴ Mindszenty József: Emlékirataim. Weller Publishing Co. Ltd., Torontó, 1974. Szent István Társulat, Budapest, 1989. 481.

⁵ Csonka Emil: A száműzött bíboros. Új Európa, San Francisco-München, 1976. Babits Kiadó, Szekszárd, 1993. 12.

⁶ Adriányi Gábor: A Vatikán keleti politikája és Magyarország 1939-1978. A Mindszenty-ügy. Kairosz Kiadó, Budapest, 2004. 145.

⁷ Professor Dr. Gabriel Adriányi: Ein Zeichen des Widerspruchs: Jozsef Kardinal Mindszenty 1892-1975. 8. Vorträge im Katholischen Bildungswerk Bonn 44. (Vortrag vom 12. Dezember 1975 Bonn)

⁸ Mk 4,31-32.

boldogság reménye. A hitetlenek keresik minden áron a földi boldogságot, mint egyedüli lehetőséget és nem nyerik el sem ezt, sem a túlvilági boldog életet. Mi keressük elsősorban az örökkévalókat, és a földiek hozzáadnak nekünk. Gyermekeinket is boldoggá akarjuk tenni itt a földön is, és a másvilágon is, ezért ragaszkodunk a kötelező hitoktatáshoz.”⁹ Ez a szellemiség és alapelv jellemzi Mindszenty bíboros egész prédikációs, igehirdetési tevékenységét.

Vecsey József a következőképpen ír Mindszenty bíboros főpapi életpályájáról: „Egyesek mély részvétellel, mások csodálattal kutatták a kirakatper után, hogy honnan merítette Mindszenty bíboros a lelki erőt ehhez az emberi képzeletet felülmúló áldozathoz. Ha hősi áldozata magaslatáról tekintünk vissza életére, észrevesszük, hogy a magyar primást drámai tette szédítő magasságába maga a Gondviselés vezette fel egy rendkívüli küzdelmekkel teli életúton. És Mindszenty ezen a szenvedésekkel teli életpályán minden megtorpanás nélkül ment végig. Így acélosodtak meg a szenvedések kohójában drámai tettéhez mért nagy erényei: Istenbe vetett rendíthetetlen hite és reménye, az egyházért és hazáért bármikor magát feláldozni kész szeretete, személyes igénytelensége, az igazsághoz és az elvekhez való töretlen ragaszkodása. És amit a katolikus sajtó erről a rendkívüli egyéniségről a tömegek elé tárt, abból kezdték az emberek mindenfelé megsejteni, hogy tulajdonképpen egy újfajta vértanúság elszenvadásáról volt szó a budapesti kirakatperben. Ez az új mártíromság ismeretlen volt eddig a kétezres éves egyház történelmében. Az új idők hóhérai a hitvallókat nem kínozzák azonnal halálra, hanem előbb megalázní igyekeznek őket egy olyan borzalmas eljárással, amely alatt a bámészkodó tömeg előtt még a vértanúság pálmáját is kiragadják áldozataik kezéből. A keresztény tömegek előtt azonban így mutatta meg a kommunizmus sötét arcát. Egy történelmi pillanatra bekövetkezett, amit Mindszenty bíboros remélt: felriassza és figyelmeztesse áldozatával a kereszténységet a ráleselkedő nagy veszedelemre.”¹⁰

Az „ideiglenes és életirtó” országhatár – első körlevél az emigrációban

„Azok a hívő keresztények, akik a kommunisták materialista vagy keresztényellenes tanítását vallják, főleg, ha védelmezik és propagálják, ezen tény alapján a katolikus hit aposztatáinak minősülnek, az Apostoli Szentszék hatályába tartozó kiközösítés alá esnek, és nem járulhatnak a szentségekhez (DH 3865). Amikor a nép képviselőit választják, katolikus polgároknak nem megengedett olyan pártokra vagy jelöltekre adni a szavazatukat, akik, még ha nem is hangoztatnak a katolikus tanítással ellentétes elveket, (...) de mégis társulnak a kommunistákkal és támogatják őket cselekedeteikkel (DH 3930).”¹¹

XII. Pius pápa

Mindszenty bíboros a Vatikán és a magyarországi kommunista rezsim egyezkedésének eredményeképp 1971. szeptember 28-tól száműzetésbe kényszerült. A vatikáni óhajokkal ellentétben, a Bécsben levő, egyetlen szabad magyar egyházi intézményben, a Pázmáneumban telepedett le. Az első, száműzetésben megfogalmazott körlevelében így szólítja meg az emigráns magyarságot, és minden magyart, akihez a szava eljuthat.

⁹ Mindszenty Okmánytár II. Sajtó alá rendezte: Dr. Vecsey József. München, 1957. 184-185. Mindszenty József: Emlékirataim. Weller Publishing Co. Ltd., Torontó, 1974. Szent István Társulat, Budapest, 1989. 177.

¹⁰ Vecsey József: Emlékezés Mindszenty bíboros édesanyjára. Sankt Gallen 1970. 65.

¹¹ XII. Piusz pápa ma is érvényben lévő, 1949. július 1-jén kelt határozata (DH 3865), amelyet XXIII. János pápa megerősített (DH 3930).

http://www.eucharisztikuskongresszus.hu/Apostoli_Szentszek_dekretuma_a_kommunizmusrol.html

„Tisztelendő Testvérek, Kedves Hívek és Véreim! Hosszú, kényszerű hallgatás után szólok Hozzátok. Szólok mindenekelőtt a köszönet hangján a Gondviselés iránt, hogy a viszontagságban megőrzött. Köszönettel adózom mindenkinek, aki lélekben megosztotta velem a kereszt súlyát, aki az evangélium szellemében próbálta sorsom értelmét megközelíteni s imádságával támogatott. Nem feledkezhetem meg ez alkalomból azokról a nem kevesekről sem, akik ugyanazokért az ideálokért vállalták a szenvedést, amelynek annyi esetben csak a megváltó halál vetett vagy vet véget. Az Isten gondolatai szerint viselt megpróbáltatás a hívő ember testében egészíti ki azt, ami híja van Krisztus szenvedéseinek, az ő teste, az Egyház javára (Kol 1,24). Szenvetésből született megváltásunk és hisszük, hogy a Krisztussal vállalt áldozatok még földi viszonylatban sem voltak hiábavalók. **Hittel, Istenbe vetett reménnyel léptük át a börtön küszöbét és az ideiglenes, de életirtó országhatárt.** Miről beszélhetnék időszerűbben, mint erről a törhetetlen, mindig fiatal, friss, üdvözítő reménységről, amely nemcsak a természetfeletti, hanem a tisztas, komoly földi életnek is egyik pillére. Reménységről szól az Egyház liturgiája is: Adventet, Úrjövétet ünneplünk. A próféták szavai csengenek fülünkbe: »Örvendjenek az egek, ujjongjon a föld az Úr előtt, aki eljön.« (Zsolt 95,11-13) »Mondjátok a kislelkűeknek: Ne féljete! Maga az Isten jön, hogy szabadulást hozzon Nektek.« (Iz 35,4-7) Isten ígéretere hivatkozva az ő terveiről beszéltek és táplálták Isten népében a jövendő Messiásba vetett reményt. Az idők teljében ez a remény beteljesült és az Úr Jézus maga tett »bizonyoságot az igazság mellett« (1 Tim 6,13). Tőle tanultuk meg imádkozni: »jőjjön el a Te országod!«, Tőle vettük a reménység szavait és képeit: az élesztőről, amely lisztbe rejtve tésztává alakítja azt; a legkisebb magról, amely elvetve hatalmas fává nő. Ezek a képek a jövő időről szólnak. Az Isten országa nem jön el pillanat alatt, a keresztény embernek ezért imádkoznia és dolgoznia kell. Az Úr Jézus történeti megjelenése, az evangélium, maga az Egyház, vagyis azoknak közössége, »akik Jézus Krisztusban az üdvösség szerzőjét, az egység és az igazságos béke alapját látják« (Cost. Lumen gentium, Cap. II. n. 9.), lényegüknel fogva nemcsak történeti tények, hanem folyamatos programok, feladatok, de ugyanakkor erőforrások is. Az Egyház ugyanis, mint »a hit, a remény és a szeretet közössége« (uo., Cap. I. 8.), külső megnyilvánulásaiban, hatásaiban jelentkezése annak a hitnek, amely tagjait áthatja, a reménynek, amely híveit élteti és a szeretetnek, amely őket összekapcsolja.»¹²

A bíborost ellenfelei már ezen körlevél kapcsán – természetesen teljesen alaptalanul és jogtalanul, a körlevél egyik mondatát elferdítve – megtámadták. Ez a mondat – „Hittel, Istenbe vetett reménnyel léptük át a börtön küszöbét és az ideiglenes, de életirtó országhatárt”¹³ –, nyilvánvalóan és kétséget kizáróan a „terror és szabadság elválasztó vonalára”,¹⁴ a vasfüggönyre vonatkozott és nem az osztrák-magyar határ érvényességét vagy Ausztria integritását vonta kétségbe. Ezt maga a bíboros is tárgyalja emlékirataiban. A magyarországi kommunista rendszer felbőszített néhány burgenlandi közszereplőt, valamint a baloldali katolikusok egy csoportját, akikkel elhitették, és közreadatták a fenti rágalmat.¹⁵

¹² A száműzött prímás első körlevele. Bécs, 1971 Adventjén. Mindszenty József: Hirdettem az Igét. Mindszenty Alapítvány, Vaduz, 1982. 188-191.

¹³ Mindszenty József: Emlékirataim. Weller Publishing Co. Ltd., Torontó, 1974. Szent István Társulat, Budapest, 1989. 487.

¹⁴ Mindszenty József: Emlékirataim. Weller Publishing Co. Ltd., Torontó, 1974. Szent István Társulat, Budapest, 1989. 487.

¹⁵ A következőkben Csonka Emil (nem szó szerint idézett) értelmezését olvashatjuk erről az esetről. >Ez a váratlan orvátadás egy magyar származású osztrák politikus, Theodor Kéry burgenlandi tartományfőnök nevéhez fűződött, amely egy általános, nagy, Mindszenty-ellenes maffia ténykedésének helyi megnyilvánulása volt. Egy gráci újság a szóban forgó pástorlevél az általuk inkriminált, idézett mondatából azt olvasta ki, hogy Mindszenty bíboros az 1919 óta érvényes osztrák-magyar határt revízió alá kívánja venni s Burgenlandot, illetve az első világháború után Ausztriához került magyar részeket mintegy visszaköveteli Magyarországnak. Amit egy vidéki lap megírt, azt Kéry tartományfőnök anélkül, hogy megvizsgálta volna a feltételezés alapját, vagyis a

Ez, a mesterségesen szított sajtótámadás csak akkor csitult el, amikor „Ausztia szocialista kancellárja, Bruno Kreisky úr december 8-án a bécsi parlamentben kijelentette: A magyar prímás nem az osztrák-magyar államhatár érvényességéről, hanem annak jelenlegi állapotáról beszélt.”¹⁶ Az emlékiratokban Mindszenty bíboros ezzel kapcsolatban viszont egy sokkal súlyosabb és szomorúbb következtetést is levon: „A nyilvánvalóan rosszindulatú és alaptalan támadás idején hivatalos egyházi helyek nem keltek védelmemre. Ellenkezőleg: Rómából ebben az időben értesítettek arról, hogy a jövőben minden megnyilatkozásomat – még templomi beszédeimet is – be kell mutatnom jóváhagyásra a Szentszéknek.”¹⁷ A Vatikán tehát *azután* kérte bemutatásra Mindszenty megnyilatkozásait, *miután már tudta*, hogy az „ideiglenes országhatár” alatt valójában mit is kell érteni, mit értett rajta a prímás és hogy az egész félremagyarázás valójában egy céltudatos rágalmozgás, amelyet az osztrák baloldaliak egy csoportja indította ellene. Azonban ezek az események és személyek sem tudták meggátolni a bíborost emigrációs apostoli útjaiban és a magyar lélekébredésben.

Mindehhez kívánczik még két dokumentumrészlet bemutatása is. Az egyik az 1971. december 7-én a bécsi amerikai nagykövetség által a budapesti és a római amerikai nagykövetségeknek megküldött távirat, Mindszenty bíboros adventi körlevelével kapcsolatosan, a másik pedig egy nem továbbított levél, amelyben Mindszenty bíboros ugyancsak erről az esetről nyilatkozik a Szentszék felé. Ez utóbbi azonban nem került továbbításra a címzetthez.

A távirat szövegének magyar nyelvű összefoglalása a következő: „Részletesen beszámol a Mindszenty bíboros adventi lelkipásztori körlevele kapcsán kialakult politikai komplikációkról, valamint Dr. Vecsey József, a bíboros titkára nyilatkozatáról. Fontos információ Kriesky nem hivatalos reakciója, amelyet a kancellári hivatalból tudtak meg: Kreisky fel volt háborodva (szó szerint: dühöngött) Mindszenty magatartásával kapcsolatosan és ilyen értelemben informálta a bécsi nunciust is: a jövőben az osztrák kormány nem fogja tolerálni Mindszenty politikai nyilatkozatait és felül fogja vizsgálni a bécsi letelepedés engedélyezését, ha még egy ilyen eset előfordul.”¹⁸

A másik dokumentum Mindszenty bíboros 1972. január 25-én a pápa részére e tárgyban írt levele, amely Vecsey Józsefen keresztül először Zágon Józsefnek került megküldésre, aki

bíboros körlevelét, ténynek fogadta el. Egyenesen Kreisky kancellárhoz intézett tiltakozó levelet. Ez az eset is része volt annak az irányított kampánynak, amely a szabad világba kikerült bíborost mindenáron semlegesíteni, elnémítani, tönkretenni akarta. S erre mi sem látszott alkalmasabbnak, mint mindjárt emigrációja elején rásütni, hogy visszaél a vendégjoggal, megsérti azt az országot, amely őt befogadta; mert lám, soha és sehol nem tud megnyugodni, nem csak a kommunistákkal gyűlt meg a baja, hanem mindenütt zavart kelt. Ezt a beállítást munkálni a világbolsevizmus érdeke volt. Mert Moszkva félt Mindszenty emlékirataitól, minden betűtől, amit ezután készül papírra vetni, minden szótól, amely ajkáról elhangozhatott – ezért kellett mindjárt legelső megnyilatkozása körül botrányt csapni. De hamarosan ez is csak növelte Mindszenty tekintélyét: az osztrák sajtó is Mindszenty mellé állt, az ügyet az osztrák kancellár a parlamentben is elintézettnak tekintette. < In: Csonka Emil: A száműzött bíboros. Új Európa, San Francisco–München, 1976. Babits Kiadó, Szekszárd, 1993. 83-86.

¹⁶ Adriányi Gábor: A Vatikán keleti politikája és Magyarország 1939-1978. A Mindszenty-ügy. Kairosz Kiadó, Budapest, 2004. 141.; 233.

¹⁷ Mindszenty József: Emlékirataim. Weller Publishing Co. Ltd., Torontó, 1974. Szent István Társulat, Budapest, 1989. 487.

¹⁸ Somorjai Ádám: „His Eminence Files” – American Embassy, Budapest. From Embassy Archives, 15 (1971) • Mindszenty bíboros az Amerikai Nagykövetségen. Követségi Levéltár, 15 (1971). METEM, Budapest 2012. 308-309.

viszont különböző indokok miatt¹⁹ azt nem továbbította a pápának. A levél releváns részei a következők:

„Szentséges Atya! Szentséged 1971. december 14-én kelt levelét köteles gyermeki tisztelettel, de nagy fájdalommal vettem. Annál nagyobb volt a fájdalom, mert Szentséged arról a nagy kárról szólt, amelyet én a magyar egyháznak okoztam vagy a jövőben okozhatok. (...) Egy másik nem régi válaszomban tisztelettel megjegyezhettem: a budapesti és moszkvai kommunistáknak nagy örömet okozhatott – Magyarországból való kijöveletem követően – a kiközösített papok rehabilitációja. A lázadók feloldozása – váratlan és csodálkozással kísért módon – egybeesett az én száműzetésemmel, és így a Magyar Egyház üldözöinek kedvezett, hogy az úgynevezett békepapok – a vallás nagy kárára – jóval serényebben tevékenykedhetnek. A kommunisták öröme joggal lehetett teljes, hogy így még odaadóbb kollaboránsokat találjanak, ugyanakkor – és azt megelőzően 15 éven át – sehol sem szólaltak fel Magyarország Prímásának rehabilitálását kérve (a »justizmord« után). És most ez a nekem előírt hallgatás a kommunisták sikereinek csúcsa és tetőpontja lehetne.

Bár Szentséged levelében közvetlenül nem olvasható, de annak tartalmából és összefüggéséből feltételezhetem: ez a számomra előírt előzetes cenzúra azzal a rosszindulatú machinációval kapcsolható egybe, amelynek szerzői – mind engem gyűlölő kommunisták és marxisták – adventi lelkipásztori körlevelem igazi értelmét fájdalmas módon eltorzították. Ebben a lelkipásztori körlevelemben említést tettem fogságom 23 esztendejéről és az oroszok által elnyomott nemzetünk bajairól. (...) Nem óhajtom előhozni azt a számos példát, amelyekkel korunk propagandistái oly fondorlatos módon alakítják és deformálják az emberek véleményét. Ez csalárd módon megtörtént az én esetemben is. A marxista agitátorok – akik engem mindenütt kitartóan üldöznek – az »ideiglenes« szót előbb kiszakították lelkipásztori körlevelem összefüggéséből, majd utána átalakították »érvénytelenné«, hogy engem az újságokban, a rádióban és a televízióban támadhassanak: Magyarország Prímása Ausztria területi egységét vonja kétségbe; az osztrák-magyar határ érvényességét nem ismeri el, így megsérti a vendégjogot.

Ebben az ellenséges agitációban részük van a moszkvai és budapesti bolsevistáknak csakúgy, mint az osztrák marxistáknak. Ehhez számos katolikus is társult – papok és laikusok –, akik progresszivizmusban és koegzisztenciában gondolkodnak, akik mindig készek voltak segíteni a kommunistáknak. Amint a körülményekből kivehető, mindezek a seregek a Vatikánt is nagy szorgalommal törekedtek tévedésbe dönteni és Szentséged Államtitkárságának felelős személyét megteveszteni. Nem csoda, ha a sötétség fiai Rómában is sikerrel agitálnak, miközben senkinek nem jutott eszébe e vehemens agitáció során: hallgassuk meg talán magát az elhíresült lelkipásztori körlevél szerzőjét!

Ellenkezőleg! Amint a propagandisták a szerzőket sohasem kérdezték meg, ugyanúgy teljesen kiesik ez a készség az Államtitkárság hivatalviselőinek emlékezetéből. Ezért – nagy fájdalomra – megtörténhetett, hogy Szentatya ezen elhíresült lelkipásztori körlevél értelméről nem volt pontosan és hűségesen informálva. Amennyire az okozati összefüggésből kivehető, a hivatalviselők feledékenysége szintén onnan eredhet, hogy az Államtitkárság által bevont magyar tolmács a fordítást a propagandistáktól ostobán vagy rosszindulatúan átvette. (És ez már azután történt, hogy Ausztria szocialista kancellárja, Bruno Kreisky (...) kijelentette, hogy a magyar prímás nem az osztrák-magyar államhatár érvényességéről, hanem annak jelenlegi állapotáról beszélt.) Ily módon nem is tudhatom, de Szentséged levelét

¹⁹ Somorjai Ádám: Ami az emlékiratokból kimaradt. VI. Pál és Mindszenty József 1971-1975. Bencés Kiadó, Pannonhalma 2008. 139.

olvasva gyanú merül föl bennem: vajon az Államtitkárság vezetői – a kommunisták akaratának engedelmeskedve – engem előzetes cenzúrával Emlékirataim kiadásában akarnak-e megakadályozni? Alig tudom megállni, hogy ne időzzek tovább e gonosz törekvés leírásánál, és mindezt ne ilyen hosszan fejtsem ki. (...) Szentséged áldott és áldó kezeit csókolva Mindszenty József Esztergomi érsek Magyarország primása”²⁰

A tárgyalások szükségességéről

A Vatikán keleti politikájáról megjelent, kortanú által írt visszaemlékező könyv előszavában ez áll: „Ez az újfajta megoldás a Vatikán keleti politikája (...), bár szándékában egyenes volt, gyakorlati megvalósulásában már nem mondható mindig evangéliumi hűségűnek. (...) Jézus tanította: »az igazság megszabadít titeket« (Jn 8,32.) ezért nem félünk még az egyház sebeit sem feltárni, mert ez is bizonyítja isteni eredetét, hogy emberi gyarlóság és bűn sem tudta tönkretenni. (...) Ez a könyv arról győz meg bennünket – nem vetve követ a tárgyalások megoldásokra –, hogy a történelem a diplomáciai megoldás helyett az igazi kiállást, a mártíromságot igazolta. Azoknak a tanúknak kell hinnünk, akik üldöztetést, börtönt is viseltek Isten országáért.”²¹ Tehát engedményekkel nem lehet elérni mindazt, ami az Ösegyházban a hitvallók és vértanúk véréből sarjadt: éppen ezért, *nem ez utóbbi a tévút, hanem ez az egyetlen igazolt útja* a kereszténység mindenkori létének és megerősödésének!

Mindszenty bíboros a következőképpen vélekedett a kommunista rezsimekkel való tárgyalások lehetőségéről: „*Elvileg nem vonom kétségbe ezeknek a kontaktusoknak sem szükségességét, sem hasznosságát. Maga a tény, hogy a kommunista államok elismerik a Szentszékkel illetékes tárgyalófélként, pozitíve esik latba. Maga a tudat, hogy a Szentszék figyeli a helyi egyház helyzetét, mérséklőleg hathat az elnyomókra, és serkentőleg a helyi egyházra. Ahhoz sem fér kétség, hogy a Szentszéknek kötelessége keresni minden alkalmat, hogy az elnyomott egyházak sorsát enyhítse. Ha tehát a következőkben kritikai elemzés alá veszem a Szentszék politikáját a kommunista országok felé, azt nem elvi szempontból teszem, hanem az elfogadott elveknek kevésbé megfelelő módon való alkalmazása miatt, mely nemcsak a várt eredményt nem éri el, hanem – indirekte – sokszor káros lehet az egyházra.*”²²

Az alábbiakban – a kérdéskörhöz kapcsolódóan – Fábián Károly²³ Adriányi Gábornak írt leveléből olvashatunk részleteket:

„Amit a cikkben ki kellene emelned, az a végzetes vatikáni keleti politika. Mindszenty ennek az áldozata. VI. Pál mindenáron kapcsolatot akar a kommunista rendszerekkel. Amikor egyszer feltette magának a kérdést: Mi a szándékunk Kínával? Azt válaszolta: Csak a kapcsolat. Semmi többet nem akarunk, csak a kapcsolatot. Eddig az volt az egyházban, hogy a pápák helytállásra buzdították az üldözötteket. Maguk pedig, ahol tehették, tiltakoztak az üldözések ellen. Valódi hivatásukat teljesítették. Confirma fratres tuos. VI. Pál a csak

²⁰ Somorjai Ádám: Ami az emlékiratokból kimaradt. VI. Pál és Mindszenty József 1971-1975. Bencés Kiadó, Pannonhalma 2008. 136-138.

Ehhez lásd még: http://www.eucharisztikuskongresszus.hu/AG_Mindszenty_115.html

²¹ Szabó Ferenc SJ: A Vatikán keleti politikája közléről – Az Ostpolitik színes és visszája. Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya – L'Harmattan Kiadó Budapest, 2012. 11-12. Bábel Balázs kalocsa-kecskeméti érsek ajánlása.

²² Adriányi Gábor: A Vatikán keleti politikája és Magyarország 1939-1978. A Mindszenty-ügy. Kairosz Kiadó, Budapest, 2004. 125-126. Ehhez lásd még: Pro Memoria – Az Apostoli Szentszék és a magyar kommunista rendszer kapcsolatairól.

²³ Fábián Károly erdélyi egyházmegyei pap, volt „germanikus”, a müncheni Szabad Európa Rádió egyházi tudósítója volt.

kapcsolat érdekében lemond az üldözöttek támogatásáról. Nem emeli fel a szavát érdekükben. 1964-ben, amikor a részleges megállapodást aláírták Budapesten, rá néhány hónapra, decemberben széleskörű házkutatások és letartóztatások voltak. Egy sereg pap került a rendőrség kezébe. Az egyik hírügynökséggel megbeszéltem: Ugrassuk ki a nyulat a bokorból. Tegyük közzé, hogy a Vatikán tiltakozott a lefogások ellen. A hír bejárta a világot. A Vatikán nyomban válaszolt, hogy nem tiltakozott. Ez kellett nekem. Láttam, hogy a kapcsolat fontosabb, mint az üldözöttek védelme. 1970-ben ugyanez történt. Papokat fogtak le és ítélték el – a Vatikán hallgatott.”²⁴

A vatikáni keleti politika és annak magyarországi kihatásai

Adriányi Gábor egyháztörténész véleménye²⁵

Az Egyház múltjában (...) soha nem volt ilyen korszak, ahol így lett volna, mint a 20. század második felében, a magyar Egyházban, hogy a császárnak, az üldözöttek besúgótábora lett volna, még hozzá a legfelső egyházi vezetés szinte minden tagja! Ezzel senki sem védekezhet, ez nem menti az ő helyzetüket. Egy mérhetetlenül elzúllott társadalom alakult ki, a „szocialista” embertípus!

Volt egy konferencia az 1964-es megállapodás 50. évfordulójáról.²⁶ Ott azt kezdték el mondani, hogy ezek a pápák Szent Ágoston tanítása alapján mondták, hogy a bűnt el kell ítélni, de a bűnöst szeretni kell. Ez egyáltalán nem volt igaz: ezzel a megállapodással ők az egész rendszert ismerték el, úgy, hogy ezzel mindent bebetonoztak! Nem a bűnöst szerették ezzel, hanem a rendszert ismerték el! Ez óriási különbség!

Eördögh István egyháztörténész véleménye²⁷

Eördögh István egyháztörténész elgondolkodtató tanulmány közölt a feni kérdésben. Ebből olvashatunk most vonatkozó részleteket. >A nemzetközi diplomáciai kapcsolatok rendezése

²⁴ Adriányi Gábor: A Vatikán keleti politikája és Magyarország 1939-1978. A Mindszenty-ügy. Kairosz Kiadó, Budapest, 2004. 203-210. http://www.eucharisztikuskongresszus.hu/AG_Mindszenty_116.html

²⁵ Adriányi Gábor: A Vatikán keleti politikája és Magyarország 1939-1978. A Mindszenty-ügy. Kairosz Kiadó, Budapest, 2004.

Adriányi Gábor: Mindszenty József bíborossal kapcsolatos személyes emlékeim

Adriányi Gábor: Az ellentmondás jele: Mindszenty József bíboros – kritika és méltatás

Adriányi Gábor professzor Aranymiséje – Szent Mihály Templom

Budapest – Rákosszentmihály, 2010. április 17.

In: Hűséggel az egyházhoz és a történelmi magyar hazához. Tanulmánykötet Mindszenty József pappá szentelésének 100., esztergomi érseki kinevezésének 70., valamint halálának 40. évfordulójára. Adriányi Gábor professzor úr 80. születésnapjára ajánlva <https://mek.oszk.hu/18300/18324/18324.pdf>

Adriányi Gábor: Személyes találkozásaim Mindszenty bíborossal

In: Istennek hála, hogy szerény eszköz lehettem. Tanulmánykötet Mindszenty József pappá szentelésének 105., esztergomi érseki kinevezésének 75., valamint halálának 45. évfordulójára. Adriányi Gábor professzor úr Gyémántmiséjére ajánlva <https://mek.oszk.hu/23800/23867/23867.pdf>

Elbeszélt történelem Adriányi Gáborral. Készítette: a Nemzeti Emlékezet Bizottsága (NEB) megbízásából a Black Média, 2021. NE-sajtó@sajtó@neb.hu <https://www.youtube.com/watch?v=J8ieZ9F1qa4>

Adriányi Gábor: A magyar katolikus püspöki kar a kommunista állambiztonsági szolgálat szorításában. A vatikáni Ostpolitik árnyoldala (1946-1989). https://www.eucharisztikuskongresszus.hu/pdf/KG_szemin_137.pdf

²⁶ Balogh Margit–Fejérvy András–Szabó Csaba: Az 1964-es magyar–szentszéki részleges megállapodás.

Archív NET XX. századi történeti források 18. évfolyam (2018) 6. szám

<https://www.archivnet.hu/az-1964-es-magyar-szentszeki-reszleges-megallapodas>

²⁷ <https://jhnnsclvn.wordpress.com/tag/eordogh-istvan-vatikani-kalvariaja/>

céljából 1961-ben és 1963-ben zajlottak az UNO multilaterális tárgyalásai Bécsben, amelyeken a Vatikán is részt vett, mert a szentszéki diplomácia 1815-ben nehezen restaurált nemzetközi státusza (a Pápai Állam visszanyerése) forgott kockán. De akkor mit ért el az *Ostpolitik*? Mindszenty és más ellenállók morális ellehetetlenítését? Az oly sokak vállalta passzív rezisztencia nevelésévé? Az Országos Béketanács Katolikus Bizottságának és a Magyar Püspöki Kar *Opus Pacis* szervezetének bizalmát élvező kollaboránsok, elvtelen haszonélvezők és nagyobb egyházi hivatalokra éhező párt-konszenzussal jelöltek legitimizálását? A magyar bázisközösségek tönkretételét, a római magyar felső hierarchia kanonizálását? A római magyar emigráns klérus irattárának Casaroli személyes irányításával és erőszakkal történt elkobzását, netán a dialogizáló kommunista partnernek történt kiszolgáltatását? A római Pápai Magyar Intézetnek a kiszolgáltatottságát az állami ellenőrzésű, »poloskák« megfigyelt Via Giulia-i épületben és az intézet rektorainak a még 1951. május 19-én létrehozott Állami Egyházügyi Hivatalnak tett, mindmáig titkosított rendszeres jelentéseit, amely szervezet a kommunista minisztertanács felügyelete alá tartozott egészen a rendszerváltásnak nevezett új hatalomfelosztásig? A földalatti egyház tikos szenteléseinek demoralizálását (...) A mindmáig nem kárpótolt teológusok 24 hónapig tartó, diszkriminatív módon történt besorozását, hivatásuk és tanulmányi előmenetelük tönkretételét célzó katonai szolgálatát a nagyatádi, lenti vagy más büntető jellegű egységeknél? Vagy talán az 1964-es megegyezést követően már decemberben történt hat jezsuita, hét *Regnum Marianum*hoz tartozó és két más egyházmegyes pap letartóztatását. (...) Casaroli, mint jó diplomata, minderről nem is vesz tudomást könyvében. (...) A Casaroli-féle apológia azt viszont nem titkolta el, hogy Mindszenty, miután engedni volt kénytelen VI. Pál pápa presszióinak és az *Ostpolitik* megoldást hirdető hírnökeinek, megbánta 1971. szeptember 28-i távozását Magyarországról és lelkifurdalástól gyötrődve kijelentette: »*ego debuisse mori in Hungaria* (Magyarországon kellett volna meghalnom – KG)«, ami viszont az olvasó számára az *Ostpolitik* etikai csődjének autentikus minősítése.²⁸

Adriányi Gábor összegző megállapítása is rámutat a magyarországi katolikus egyház hanyatlásának valódi okaira.

„Az egyház gúzsba kötése tökéletes volt. És mit tett ez ellen Casaroli? Semmit. Az agrément (1964. szeptember 15 – KG) bebetonozta ezeket az állapotokat. A békepapi mozgalmat, amely az egyházat megosztotta és belülről emésztette, az egyezés nem számolta föl. Igaz, a pártállam nem támogatta a békepapi mozgalmat olyan mértékben, mint azelőtt, de erre már nem is volt szüksége, mivel az Egyházügyi Hivatal és az államvédelem minden egyházi helyen elegendő kollaboránssal rendelkezett, akik szabadon vagy kényszerítve a hatóságok kívánságának készségesen engedelmessé váltak. A békepapi mozgalomról Casaroli a magyar egyházzal kapcsolatban, emlékirataiban még csak említést sem tesz.»²⁹

Az egyháztörténelemben negatív unikumnak számít az, hogy a magyar egyházat az ellenségei belülről, annak saját püspökeivel próbálták tönkre tenni – sok esetben maguk a püspökök végezték el az egyházüldözőkre szabott munkákat. Ismét csak Adriányi Gábor történész szavait idézve: „A Kádár-korszak utolsó éveitől kezdve már az erőviszonyok megváltozására és az Egyház nagyobb mozgásszabadságára utalnak. De mindezek a pozitív jelek (...) a magyar katolicizmuson belül nem tudták elfeledtetni, hogy a katolikus Egyház talajt veszített a társadalomban, és egyre gyorsabban, erőteljesebben zsugorodott. Úton volt

²⁸ Eördögh István: Krokodilkönyvek Rómából – Casaroli bíboros: A türelem mártírságáról. Új Hevesi Napló XI. évfolyam 8. szám – 2001. augusztus; 64.

²⁹ Adriányi Gábor: A Vatikán keleti politikája és Magyarország 1939-1978. A Mindszenty-ügy. Kairosz Kiadó, Budapest, 2004. 62-64.

afelé, hogy az egykor imponáló nagyságából kisegyházzá válják. A Kádár-korszak végén el is érkezett ide.”³⁰

A kereszténység és a nemzet védelme ma Magyarországon

Mivel 2026-ban Magyarországon ismét *sorsdöntő* országgyűlési választások lesznek, szükséges a fentiek értelmében egyértelműen kimondani azt, hogy magát valóban tisztességesnek és magyarnak tartó és valló ember **nem szavazhat olyan pártokra és személyekre, amelyek egy ateista világkormány uralma alá és ezáltal (világ)háborúba akarják hajtani Szent István és Szűz Mária Magyarországot, továbbá akik erőszakoltan rá akarják már kiskorúakra is erőltetni az isteni teremtéssel merőben ellenkező, nemi devianciákat és aberrációt (gender-LMBTQ-woke „dögvész”), és akik az országnak idegen, a nemzetet széttzillesztő migrációs áradatot** (az egyértelműség kedvéért itt azokról van szó, akik miatt az országhatárt védő határkerítés felállítása vált szükségessé) **akarnak az országra zúdítani.** Minden, az ország ellen irányuló belső és külső támadás egy gonosz nemzetgyilkosság, méghozzá a lakosság azon mérhetetlenül szüklátókörü, hálátlan és önpusztító része által is, akik hazaáruló módon az ellenségnek a támogatói. Az ilyen, *a magyarságtól teljesen idegen pártoknak a programjai (akár mit is ígérnek benne)* soha nem részesülhetnek támogatásban valódi hazafiak részéről, az ilyenekre szavazni igen súlyos erkölcsi vétkek! A szavazástól pedig – a bátor hangú Viganò érsek szavai szerint is – **„erkölcsileg sem lehetséges a tartózkodás, mert ebben a háborúban semlegesnek vallani magunkat azt jelenti, hogy az ellenséggel szövetezünk.”** Ne bízza el tehát magát senki: a *polgári-keresztény oldal* minden szavazó- és járóképes tagjának el kell mennie, és ilyen irányultságú pártra kell adnia a szavazatát!

Ez az egyetlen lehetséges választás a globalista puccsal szemben, amelyet az ébredező neobolsevik-liberális oldal véglegesen, helyrehozhatatlanul és a jövő nemzedékek számára felbecsülhetetlen károkat okozva készül végrehajtani.

XII. Piusz pápa ma is érvényben lévő, 1949. július 1-jén kelt határozata (DH 3865), amelyet XXIII. János pápa megerősített (DH 3930), így hangzik: „Azok a hívő keresztények, akik a kommunisták materialista vagy keresztényellenes tanítását vallják, főleg, ha védelmezik és propagálják, ezen tény alapján a katolikus hit aposztatáinak minősülnek, az Apostoli Szentszék hatályába tartozó kiközösítés alá esnek, és nem járulhatnak a szentségekhez (DH 3865).” Amikor a nép képviselőit választják, katolikus polgároknak **NEM MEGENGEDETT** olyan pártokra vagy jelöltekre adni a szavazatukat, akik még ha nem is hangoztatnak a katolikus tanítással ellentétes elveket, (...), de mégis társulnak a kommunistákkal és támogatják őket cselekedeteikkel (DH 3930).

A fentiekből is látható, hogy az Egyháznak mindig kötelessége (volna) a legmagasabb testületi szinten is kimondani a véleményét, azaz megvédeni a keresztényeket és minden jó szándékú embert, kiváltképp akkor, ha a keresztényeket bárhol a világon külső-, vagy belső támadás éri. **Erre ad követendő példát többek között XI. Pius pápa *Divini redemptoris* enciklikája, valamint XIII. Leó pápa apostoli körlevele a szabadkőművességről.**³¹

Visszatérve Viganò érsek szavaira: *„Ne higgyétek, hogy ezek távoli hipotézisek: ahol az éber baloldal hatalomra kerül, ott a leggonoszabb, legemberellenesebb és legkeresztényellenesebb diktatúrát hozza létre, amelyet az emberiség valaha is ismert. És tudjuk, hogy valahányszor a*

³⁰ Adriányi Gábor: A Katolikus Egyház története a 20. században Kelet-, Közép-kelet és Dél-Európában. Kairosz Kiadó, 2005. 197-198.

³¹ Odo von Württemberg OSB: A szabadkőművesek működése egy kortárs tanú szemével. In: Paul Josef Jakobinus: Utolsó harc a fény és a sötétség között. Okok, hátterek, következmények. Második kiadás. Marana Tha, 2012 http://www.eucharisztikuskongresszus.hu/pdf/KG_hit_488.pdf

baloldal hatalomra került, demokratikus úton soha nem távozott.” Továbbá: „Nem egyszerűen két olyan jelölt és irányvonal között kell választaniuk, akik történetesen különböző politikai oldalakon állnak, de mindketten a közjót tartják szem előtt, az Alkotmány és a törvények betartásával. Nem! Ezen a választáson két, egymással gyökeresen ellentétes elképzelés között kell választanotok nemzetetek kormánya tekintetében: a demokrácia és a diktatúra, a szabadság és a rabszolgaság között.” A diktatúrában és rabszolgaságban – ugyancsak Viganò érsek szavaival fogalmazva – annak kimondása, hogy „Krisztus az Úr”, gyűlöletbeszédnek, egy abortuszklinika előtti imádkozás pedig terrorcselekménynek minősül majd.

Aki tehát mégis az ország ezen ellenségeire szavaz, az a minden tekintetben – anyagi szempontból és erkölcstelenség tekintetében is – leggonoszabb, legaljasabb diktatúrát – mert ez valóban diktatúra – szabadítaná rá az országra!³²

Milyen nagy erkölcsi megerősítés és háttér lenne az, ha a magyar keresztény egyházak – elsősorban hivatalos, legmagasabb testületi szinten – egyértelműen, nyilvános körlevél szintjén is megtámogatnák a polgári-keresztény irányzatot, egyben néven nevezve az ellenségeket is! Az pedig még véletlenül sem lehet elfogadható indok, amit esetlegesen fel szoktak hozni, hogy egy ilyen határozott figyelemfelhívás és egyértelmű erkölcsi állásfoglalás majd úgymond „megosztja” a templomba járókat (azaz valakiből ellenkezést vált ki), és akkor inkább ne is hangozzék ez el. Ha megosztja, akkor az azt jelenti, hogy amazok soraiban is ott vannak a gyakorlatban az ateistáknak, nemzetelleneseknek, családelleneseknek szabad utat és támogatást adók, akikre XII. Pius 1949-es, mindmáig teljesen aktuális, fent idézett nyilatkozata különös nyomatékkal vonatkozik.

Búcsúztatás a Stephansdomban, a máriacelli temetési beszéd és az Ostpolitik

Halála, búcsúztatása

Mindszenty bíboros 1975. május 6-án hunyt el a bécsi Irgalmasok Kórházában. König kardinális, Bécs érseke május 10-én a bécsi Dómban a mintegy háromezer megjelent nevében búcsúzott Mindszenty bíborostól. „Búcsúzunk Mindszenty bíborostól, most, amikor elindul utolsó zarándokútjára, Máriacellbe (...) Ajka immár néma, de szavai tovább csengenek.”³³ „Áhítattal és tisztelettel hajlunk meg korunk e hitvallója és mártírja előtt. Jó harcot harcolt meg. Pályáját végigjárta. Hitét megőrizte. Most az igazság győzelmi koszorúja várja. Élete végén az Örök Bíró e szavakat írja neki: <Jó és hűséges szolga, menj be Urad örömébe!>”³⁴

Közi Horváth József pedig ezekkel a szavakkal búcsúztatta a bíborost: „Sokkal helyénvalóbb, ha innen koporsója mellől nem a circumdederunt panaszával, hanem a Te Deum hálaadásával fordulunk az Egek Urához. A köszönet szavával, hogy Mindszenty Józsefet magyarnak teremtette és 60 esztendőn keresztül segítette a magyar haza és nép szolgálatában. Egyháza és

³² Krajsovszky Gábor: Neobolsevizmus és kereszténység harca ma Magyarországon.

<https://katolikus.info/neobolsevizmus.html>

³³ Csonka Emil: A száműzött bíboros. Új Európa, San Francisco–München, 1976. Babits Kiadó, Szekszárd, 1993. 248.

³⁴ Csonka Emil: A száműzött bíboros. Új Európa, San Francisco–München, 1976. Babits Kiadó, Szekszárd, 1993. 249.

nemzete szolgálatát, mint a Vas megyei Felsőpaty falu káplánja kezdte el és mint a világ apostola fejezte be.”³⁵

„König bíboros a bécsi Stephansdomban búcsúztatta, ő tartotta 1975. május 15-én a temetési szertartást (...) Julius Döpfner bíboros, müncheni érsek, néhány német és osztrák püspök vett részt a temetésen. De a magyar püspökök közül egyetlen egy sem jelent meg, a bécsi nuncius is mondvacsinált ürüggyel távollétével tündökölt.”³⁶

A keresztény hitvallók tanúságtétele minden korban a hit magvetését, megerősödését jelentette. Az a bíboros, akinek élete emberi fogalmak szerint véget ért, garanciát jelent arra, hogy az egyház új jövő elé néz Európában.

A máriacelli temetést megelőző eseményekről a két megadott forrásban P. Szőke János különös visszaemlékezése³⁷ olvasható, *Egy nagy ember temetése címmel* – a temetési beszéd megakadályozását, annak módosítását akarták véghezvinni bizonyos körök. Ez megghiúsult, újra a bátorság és egyenes út győzött, így a beszéd is változatlan formában hangzott el.

Szőke János atya visszaemlékezése a máriacelli temetésre

„A temetési szertartás méltó keretek között történt. König Franz bíboros, Bécs érseke pontifikált. Mellette láttuk Döpfner Julius bíborost Münchenből, Weber Johannes és László Stefan osztrák püspököket. Több bencés és cisztercita apát is jelen volt. A legnagyobb csoportot mégis az a száznál is több magyar pap képviselte, akik a világ minden részéről Mariazellbe jöttek a nagy Bíboros temetésére. A rendezők P. Werenfried van Straaten atyát kérték meg a gyászbeszéd elmondására. Az atya megemlítette, hogy Mindszenty bíboros küzdőtársa volt, és élete csúcspontjának tartja a nagy megtiszteltetést. Mindenki tudta: abban a nehéz időben, a megalkuvás és a kompromisszum világában, nem is volt olyan egyszerű a búcsúztató beszéd elmondása, hogy az érzékeny fülűek meg ne botránkozzanak. Beszédére napokon keresztül készült, bár gyakorlott szónok volt, akinek nem okozott gondot nagy tömeg előtt szószékre lépni. A római Fiumicino repülőtérrel indultunk Bécs felé. A gépen kezembe adta a beszédet, hogy olvassam el és mondjak róla véleményt. Hálát adtam az Istennek, hogy Werenfried atyát kérték fel szónoknak. Bizonyára más is tudott volna méltó búcsúbeszédet tartani, de minden valószínűség szerint nem olyan bátr. Beszédét gyorsan lefordítottuk magyarra, és a Szabad Európa Rádió magyar osztályának rendelkezésére bocsátottuk. A bécsi repülőtérrel gépkocsival utaztunk Mariazellbe.

Mariazellben a temetés előtti estén a televízió és a rádió szemfüles emberei meg akarták szerezni Werenfried atya beszédét. Először azt gondoltuk, be akarják építeni a másnapi közvetítésükbe, azért a nagy igyekezet. Kiderült, hogy nem a szakmai igyekezet vezette őket, hanem a megalkuvó félelem. Attól tartottak, a beszéd olyan témájú lesz, ami sértené a vatikáni Ostpolitik állásfoglalását, másrészt pedig tarthattak volna a magyar kormány tiltakozásától. Már attól is féltünk, hogy a Feichtegger szállóból, ahol laktunk, ellopják a kéziratot, és botrány lesz. Éppen ezért két másolatot készítettünk róla. Az egyikre egy német pap, a másikra én vigyáztam. Ez valahogy kitudódott. A megvesztegetési kísérleteknek se vége, se hossza nem volt. Fenyegetőzés is lett belőle, de nem voltam hajlandó kiadni a

³⁵ Csonka Emil: A száműzött bíboros. Új Európa, San Francisco–München, 1976. Babits Kiadó, Szekszárd, 1993. 248.

³⁶ Adriányi Gábor: A Vatikán keleti politikája és Magyarország 1939-1978. A Mindszenty-ügy. Kairosz Kiadó, Budapest, 2004. 184. <http://www.ppek.hu/k1212.htm>

³⁷ Szőke János: Göröngyös úton Gloria - Keresztény Szó – Kolozsvár, Don Bosco Kiadó – Budapest, 1993. Egy nagy ember temetése 125-144. Pajor András: Magyar szentek földi pártfogója – Szőke János atya vallomásai. Korda Kiadó, Kecskemét 2006. Egy nagy ember temetése 71–88.

beszédet. Nem így a német kolléga, mert őt sikerült a riportereknek beugratniuk. Azok elolvasták a szöveget, és azonnal rohantak vele König bíboroshoz, hogy lám, P. Werenfried politikai beszédet akar mondani.

Mindszenty bíboros koporsóját körmenetben kísértük a kegytemplomba, amikor König kardinális titkára visszahozta a beszéd kéziratát. Magam is láttam a kéziratot: alá volt húzgálva piros ceruzával, úgy nézett ki, mint egy rossz iskolai dolgozat. P. Werenfried nem volt hajlandó javítani rajta. Azzal védekezett, hogy ilyen rövid idő alatt nem tud vele elkészülni, németül rögtönözni meg, külföldi lévén, nem tud. Később elmondta az igazi okot is: gyávának és opportunistának érezte volna magát a nagy Bíboros koporsója előtt, ha egy betűt is változtat a beszéden. Meggyőződésem, hogy a beszédnek történelmi jelentősége van.”³⁸

„A halotti toron magyar papok társaságában voltam. Az asztalunknál ült egy osztrák kolléga is. bekapcsolódott ő is a társalgásunkba. Véleménye meglepett. Azt mondta, hogy Mindszenty bíboros halálával lezárult a magyar egyháztörténelem egyik dicsőséges szakasza. Akármilyen lesz a következő fejezet, olyan kiemelkedő egyénisége, mint az elhunyt Bíboros, biztosan nem lesz. Azóta sokszor elgondolkoztam ezen a megállapításon, és igazat adtam az ismeretlen osztrák papnak. Az okoskodó, helyesebben a helyezkedő kollégák közül az egyik nagyon erősítette, hogy P. Werenfried az osztrák és német püspökök előtt az erős és félre nem magyarázható beszéde miatt – legalább is átmenetileg – kegyvesztett lett. Fültanúja voltam Julius Döpfner bíboros kritikájának, amelyet P. Werenfriednek, a mariazelli bencés priorátus folyosóján mondott: »Az atya alaposan kirohant a magyar püspökök ellen, és a vékonyfonalú Fatima-elmélet sem illett bele a mondanivalójába. Ön az Isten szócsöve, beszéljen és cselekedjen úgy, mint azt eddig tette.«³⁹

Mindszenty temetése után tényleg új korszak következett a magyarországi római katolikus egyház életében. Az egyház és a politikai élet utolsó nagy egyénisége a Bíboros személyével eltűnt. A Vatikán keleti politikája is nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a magyarországi kommunista rendszer által létrehozott Egyházügyi Hivatal hazánkban az egyházi életet teljesen ellenőrzése alatt tarthatta. (...) Többen azzal vádolták a hős Bíborost, hogy elszámította magát, nem gondolt a kommunizmus térhódítására, és arra sem, hogy be kell

³⁸ Szőke János: Göröngyös úton Gloria - Keresztény Szó – Kolozsvár, Don Bosco Kiadó – Budapest, 1993. 126-128. Pajor András: Magyar szentek földi pártfogója – Szőke János atya vallomásai. Korda Kiadó, Kecskemét 2006. 73-75.

³⁹ P. Werenfried van Straaten, a kiváló flamand hitszónok a temetési szertartáson így beszélt: „Isten egy olyan keresztúton vezette Mindszenty bíborost végig, amelyet bíboros eddig aligha járt meg. Példás hűséggel ment végig ezen az úton anélkül, hogy ellenségeit gyűlölte volna; de nem is tért ki előlük, amikor megalkuvással vagy meneküléssel életén könnyíthetett volna. Hűségesen követte az Urat, hiszen ahol Krisztus volt, ott kellett lennie az Ő szolgájának is. (...) Itt és most szemtől szemben állunk az örökkévalóságba költözött Mindszenty bíborossal. Ő – jobban, mint bárki más – felismerte az Egyházat és a világot fenyegető veszedelmet. Testvéreim, hallgassatok rám! Ébredjen fel végre a kereszténység! Az Egyház vérzik. Krisztus számtalan emberben meghal. Százával gyilkolták le vagy vetették börtönbe a püspököket, száműzték, elszakították őket híveiktől, vagy pedig Isten ellenségeinek szolgálatába kényszerítették. (...) Papok és szerzetesek tízezreit tiltották el a lelkipásztorkodástól (...) nem egyszer pásztor helyett béresekre bízta a nyáját, olyanokra, akiket saját egyházi feletteseik által kényszerítenek, hogy a sátán propagandistái legyenek. (...) Keresztény szülők gyermekeiket százmillió számra a mennyei Atya elleni gyűlöletre nevelik. (...) Ki tudja azok számát, akiket csontjuk velejéig megront a materialista szellem! (...) Emberi szemmel nézve a helyzet reménytelen. Egyedül csak Isten menthet meg bennünket. (...) Ez a felismerés persze hideg zuhanyként éri büszkeségünket. (...) Egyedül Istennél a menekülés. Ez a felismerés az, amely mindig újra és újra kivezet a tévelygésekből (...) s ez a felismerés nyugtasson meg bennünket, ahogy Mindszenty bíboros urat is megnyugtatta. (...) Imádkozzatok hát rendíthetetlen bizalommal s olyan hívvel, melynek szeretete átfogja az egész világot. És akkor az Úr lehajol hozzánk, s irgalmának nem lesznek határai.” In: Werenfried van Straaten: Szentet jöttünk temetni! Füzér Julián: Szentnek kiáltjuk! Katolikus Magyarok Vasárnapja, Youngstown, Ohio, USA, 1987. 157-165. <http://www.ppek.hu/k360.htm>

rendezkedni a vele való együttműködésre. Lehet azonban, hogy éppen az ő imája volt az a természetfölötti erő, amely kikönyörögte a magyar nép és a magyar egyház számára is a szabadságot és biztonságot tett arról, hogy nem Mindszenty, hanem a társutasok számították el magukat.”⁴⁰ Döpfner bíboros el nem fogadható kritikája is igazolja a Vatikán keleti politikájának tényerését.

Mindszenty bíboros boldoggá avatásáról

Ugyancsak Szőke János atya így vall Mindszenty boldoggá avatásának emigrációban indult kezdeményezéséről: „A Mindszenty Alapítvány évente kétszer tart ülést, hogy az aktuális ügyeket megbeszélje. Ezek közé tartozik elsősorban Mindszenty József boldoggá avatásának a bevezetése. (...) Az Alapítvány elnöke (...) megkérte a bécsi főpásztort, hogy nevezzen ki az Alapítvány javaslatára egy posztulátort. Ez a kinevezés 1985 tavaszán, személyemben meg is történt. Természetesen az egész munkát titokban kellett végezni, félve a budapesti Egyházügyi Hivatal tiltakozásától. Félelmünk megalapozott volt. A Szenttéavatási Kongregációban ugyanis Mons. Fabijan Veraja altitkár elmondta, hogy a bolgároknak is van egy Mindszentyhez hasonló főpapjuk, akinek a boldoggá avatását szintén az emigrációban kezdeményezték. Amikor ezt a szófiai hatóságok (értsd: kommunista állami – KG) megtudták, kényszerítették a bolgár püspököket, hogy tiltakozzanak ellene. A tiltakozásnak az volt az eredménye, hogy a Vatikán leállította a munkát. El akartuk kerülni a hasonló bonyodalmakat.”⁴¹

Utódok a prímási székben

A magyarországi kommunista rezsim – XII. Pius pápa halála után a vatikáni keleti politika teljes támogatásával – arra hivatkozva, hogy minden, állam-egyház közti „jó viszony” akadályá Magyarországon Mindszenty bíboros volt,⁴² Mindszenty hivatalfosztása után engedélyt adott nagyszámú, a rendszerhez hű püspök kinevezéséhez. Ezek a püspökök szinte *kivételesen* a kommunista párt fedőnevekkel ellátott ügynökei voltak!⁴³ Ebbe, a hitéletre a mai napig kiható mérhetetlen károkozásba, az esztergomi prímási székbe történő kinevezésekbe, valamint Mindszenty bíboros Máriacellből való hazahozatalának körülményeibe engednek betekintést esemény-közeli tanúk visszaemlékezései.

Dunai Ákos, ferences szerzetes írta meg⁴⁴ az 1987-ben esztergomi érsekké kinevezett Paskai László bíborossal Amerikában történt négy szemközti beszélgetését. Az alábbiakban ebből olvashatunk részleteket: „Rendkívül sajnálatosnak tartom azonban, hogy a mai magyar egyházi életet ismerő nyugati szakértők – a hazaiakról nem is beszélve – máris a fejüket

⁴⁰ Szőke János: Göröngyös úton Gloria - Keresztény Szó – Kolozsvár, Don Bosco Kiadó – Budapest, 1993. 137-139. Pajor András: Magyar szentek földi pártfogója – Szőke János atya vallomásai. Korda Kiadó, Kecskemét 2006. 85-87.

⁴¹ Szőke János: Göröngyös úton Gloria – Keresztény Szó. Kolozsvár, Don Bosco Kiadó, Budapest, 1993.140.

⁴² „Mennyiben igaz a vád – kérdezte valaki Mindszenty bíborostól a Buffalóban 1974-en tartott sajtókonferencián –, hogy Eminenciád a detente útjában áll, nevezetesen annak a detente-nak, mely jelenleg a Vatikán és a magyarországi kommunista kormány között kialakulóban van?”

„A detente igazi értelme: a béke jegyében fogant és folyó összműködés - hangzott a világos, bölcs válasz. Csak egy béke van: Isten békéje. Ha a Vatikán ezt, az igaz békét óhajtja kiterjeszteni a világra, tudomásul kell vennie a tényt: a kommunizmus önmagát ítélné halálra, ha annak az Istennek a békéjét fogadná el, Kinek még a létét is elutasítja.” Sajtókonferencia Buffalo 1974. május 21. Magyar Élet 1974. június 15. In: Mindszenty József: Szentbeszéd VII. Vasárnapi Levél, Wien, 1974. (9/10) 146.

⁴³ Adriányi Gábor: A Vatikán keleti politikája és Magyarország 1939-1978. A Mindszenty-ügy. Kairosz Kiadó, Budapest, 2004. 187-194.

⁴⁴ Dunai Ákos: „Méltóztatik emlékezni, érsek úr?” Magyarok Vasárnapja 1995. szeptember 3. 8.

fogják és előre azon sopánkodnak, hogy eminenciád még hűségesebb és buzgóbb kiszolgálója lesz a minden hájjal megkent egyházüldöző kommunista rezsimnek, mint Istenben boldogult elődje, Lékai László volt. Lékai bíboros ugyanis legalább még a régi iskola neveltjei közé tartozott, s ha a rendszer iránti buzgóságában és szánalmas szervilitásában alkalmasint csúnyán el is vetette a sulykot, nagy általánosságban méltó tudott maradni (...) a primásoknak a hagyományaihoz (...) Eminenciád azonban – bocsánat az őszinte szóért – már a kommunizmus neveltje (...) a főbb méltóságokba ma már csupán azok juthatnak, akik megszolgálják az Állami Egyházügyi Hivatal (...) kegyét. Eminenciád sem kivétel, mert ha az volna, akkor ma nem az esztergomi érseki székből ülné, hanem egy Isten háta mögötti faluban lenne káplán (...)” „Méltóztatik emlékezni érsek úr, hogy amikor Mindszenty bíborosra terelődött a szó, eminenciád azt válaszolta: az ő megcsontosodott ókonzervativizmusán és példátlan makacsságán buktak el a nemes és jóindulatú törekvések, mert Rákosi Mátyás tárgyalni akart, de Mindszentyvel nem lehetett beszélni?” „Méltóztatik emlékezni érsek úr, hogy (...) itt Amerikában velem szemben a kommunista rezsimet védte meg? S most eminenciád személyében megkaptuk az új esztergomi érseket, az új magyar primást, aki, sajnos, a kommunista párt bizalmasa, kiválasztottja és reverendás vazallusa. E cikk eminenciádnak természetesen csak jót tesz. A pártbasák így láthatják, hogy eminenciád még négy szemközt is megvédte őket, s igencsak méltó a bizalmukra. *Az övékére mindenképpen.*”

A pápa magyarországi látogatása előtt

Mészáros Tibor és Schlosser Béla sajtó útján az alábbi nyilatkozatot tette közzé az 1991. évi pápalátogatás előtt. Ebben a Vatikán keleti politikájáról, a kommunista diktatúra alatt üldözést szenvedett papokról, a békepapok kártékony szerepéről, a kommunizmus alatt végbement testi-lelki gyilkosságokról ad igen kemény szavakkal felvilágosítást és bírálatot. Mindezeket nyílt levélben hozza a magyarországi látogatására készülő Szentatya tudomására.

„A vatikáni keleti politika Agostino Casaroli bíboros eszmei szerzősége és végrehajtása alatt óriási károkat okozott a magyar katolikusok lelkében és hitbeli készségében. E politikának sarkalatos elve volt, hogy mindenáron püspököket kell kreálni.” „A kommunista párttal való szoros együttműködés és az ez által kompromittált békepapok püspöki kinevezése a hívekben az egyház szavahihetőségét nagymértékben aláasta. A hivatalos egyház Casaroli bíboros utasítására a szenvedést, valójában Krisztus keresztyét mindenáron kerülő hitéletet hirdetett és gyakorolt. Ez Krisztus keresztyének kiűrésítése és valójában Istennel való gúnyolódás. Ez volt Mindszenty bíboros legsúlyosabb keresztye és szenvedése. A vatikáni keleti politika nemcsak mellőzte, de a kibontakozás akadályának tartotta (Mindszenty bíborost). Míg Őszentsége a súlyosan kompromittált békepapokat és békepüspököket fontos helyeikről, illetve székeikből el nem távolítja, *Magyarországon javulás nem lesz.* Itt az ideje, hogy a vatikáni keleti politika gennygócát magyar viszonylatban a Szentatya maga eltávolítsa.” „Vérzésünket az egyházhoz és népünkhöz való hűség okozza. A 40 évig tartó áldatlan kommunista, szovjet-orosz uralom és megszállás, a békepüspökök behódoló magatartása Magyarországot missziós területté tette. Ezért a felelősség a Vatikán keleti politikájára is hárul. Itt az ideje beismerni és jóvátenni. Váltsa le a megbukott rendszerben kompromittált egyházi személyeket. Szentségednek Budapesten olyan rendőri, katonai díszőrség áll majd tisztelgő falat, amelynek tagjai közül nem kevés a kommunista rendőrség botozója és verőlegénye volt. Nem szabad a főnek e világ cézárjaival a tribünön parolázni, míg az arénában ütik-verik, nyuvasztják, bántalmazzák a hűségeseket. Ez folyt 40 évig Casaroli keleti politikája alatt.” „A tízmilliós mai magyar nemzettesten a végrehajtott gyermekgyilkosságok (abortuszok) száma túlhaladja a 4 milliót! Ez holokausz! Ne

ünnepeletesse magát Szentséged egy ilyen véres kulissza előtt!” „Belső és külső bajok fojtogatnak bennünket. Szó szerint életért, igazságos bánásmódért esdünk Szentségednél!”⁴⁵

Egy másik üldözött magyar pap minderről így nyilatkozott: „De azokat, akik az üldözés nehéz keresztjét hordozzák, (...) azokat figyelemre se méltatják. *Mit gondolt volna az a keresztény, aki a Circus Maximus arénájában az oroszlánok előtt állt, ha felnéz a császári trónra és ott Szent Pétert Néróval egy barátságos beszélgetés közben látja?*”⁴⁶

„VI. Pál pápának nem volt már régóta semmi gátlása, hogy kommunista vezetőket és gyilkosokat, mint Titót, Gromikót vagy Kádárt a svájci gárda felvonulásával és protokolláris pompával fogadjon. Meggyőződése és reménye - hogy ezzel sikerül neki a rendszert a kommunista államokban fellazítani, vagy egyenesen megváltoztatni (...) nem volt más, mint mérhetetlen naivitás, illúzió.” - állapítja meg könyvében Adriányi Gábor, egyháztörténész professzor.⁴⁷

„*A máriacelli búcsújáróhelyen a világ minden tájáról naponta odaérkező százak és ezrek találkozhattak Mindszenty bíboros nevével és sírhelyével.*”⁴⁸ „*A bíboros Máriacellben a világ szeme előtt volt, holtában némán is figyelmeztette a világot: a történelem folyamán nincs még egy olyan Isten-, egyház- és emberellenes politikai rendszer, mint a kommunizmus.*”⁴⁹

Mindszenty bíboros, utolsó személyi titkárának, Mészáros Tibornak többször és határozott formában megismételte végrendeleti kérését majdani hamvainak esztergomi hazaszállítására vonatkozóan. Mészáros Tibor az esztergomi hazahozatal időpontja ellen a máriacelli sírhoz történő odaláncolással tiltakozott. Erről ő a következőképpen nyilatkozik: „Hogy mennyire igazam lett, igazolja a legutóbbi (1994) választás eredménye. *Hiszen lélekben visszajöttek az orosz csizmák.* Mint hallom, a választások előestéjén Paskai László még meg is látogatta lakásán a kommunista rendszert negyven évig hűségesen kiszolgáló Horn Gyulát. Ilyet Mindszenty bíboros soha életében nem tett volna.”⁵⁰ „Amikor látták, hogy semmire se mennek velünk, – írja Mészáros Tibor – nagy csendesség támadt (...) Ekkor hirtelen megrohantak a rendőrök, lefogtak bennünket (...) és elvittek szálláshelyünkre (...)”⁵¹ Rendőri utasításra el kellett hagyniuk Máriacell területét. „Tisztában vagyok azzal, – folytatódik a beszámoló – hogy tiltakozó akciónk sokak előtt nem felel meg a kifinomult úri ízlésnek. Ma is vannak, akik kísérletünket naiv, gyerekes meggondolatlanságnak ítélik. Tőlük szívesen megkérdezném, mi jut eszükbe akkor, ha felidézük főpásztoraink régebbi megnyilatkozásait,

⁴⁵ Mészáros Tibor: Akit övéi be nem fogadtak. Mindszenty bíboros titkárának visszaemlékezései. Pro Domo, Pécs, 1997. 317-319.

⁴⁶ Adriányi Gábor: A Vatikán keleti politikája és Magyarország 1939-1978. A Mindszenty-ügy. Kairosz Kiadó, Budapest, 2004. 200. Az üldözött papnak értelemszerűen inkognitóban kellett maradnia.

⁴⁷ Adriányi Gábor: A Vatikán keleti politikája és Magyarország 1939-1978. A Mindszenty-ügy. Kairosz Kiadó, Budapest, 2004. 198.

⁴⁸ Mészáros Tibor: Akit övéi be nem fogadtak. Mindszenty bíboros titkárának visszaemlékezései. Pro Domo, Pécs, 1997. 297.

⁴⁹ Mészáros Tibor: Akit övéi be nem fogadtak. Mindszenty bíboros titkárának visszaemlékezései. Pro Domo, Pécs, 1997. 298.

⁵⁰ Mészáros Tibor: Akit övéi be nem fogadtak. Mindszenty bíboros titkárának visszaemlékezései. Pro Domo, Pécs, 1997. 299.

⁵¹ Mészáros Tibor: Akit övéi be nem fogadtak. Mindszenty bíboros titkárának visszaemlékezései. Pro Domo, Pécs, 1997. 301.

azét is, aki egy alkalommal olyanképpen nyilatkozott, miszerint a magyarországi egyház leromlott állapotáért nem Rákosi vagy Kádár János a felelős, hanem a „kompromisszumképtelen” Mindszenty József.”⁵² „Addig azonban, amíg Magyarországon Mindszenty bíboros sírja felett ünnepélyes szentmisét mondhat és egekig dicsérheti a mártír főpapot az, aki azelőtt nemcsak hogy agyonhallgatta, de ha mégis szólni kellett róla, súlyosan elmarasztalta és leértékelte,⁵³ – addig nekem ott nincs keresnivalóm se testben, se lélekben. Isten legyen nekik és a hozzájuk hasonlóknak irgalmas!”⁵⁴

„VI. Pál engedett a magyarországi kommunista párt nyomásának és 1973. december 18-án Mindszenty bíborost felmentette hivatalából. A Vatikán döntését kizárólag a nehézségeket jelentő, mindenekelőtt az esztergomi egyházmegyében fennálló lelkipásztori okokra hivatkozva indokolta. A valóságban azonban a pápa ezen döntése politikai okokból történt meg: Mindszenty útjában állt a vatikáni, úgynevezett keleti politikának. Mindszenty megfontoltan, a magyarországi egyház valós helyzetével okolta meg ellenvetését, tehát azzal, hogy a magyar egyház nem szabad. Mindszenty számára világos volt: az ő lemondása csak az ellenfél helyzetét erősítette volna. Így ő a teljes száműzetésbe vezető lezárt utat járta.”⁵⁵

Elgondolkodtató Mészáros István professzor megállapítása, amelyben leszögezi azt, hogy Mindszenty bíboros élete utolsó másfél évében nem volt az esztergomi főegyházmegye érseke; halála pillanatában sem, máriacelli temetése és esztergomi újratemetése idején sem. *Mindszenty bíboros esztergomi érseki székrétől való megfosztását a Vatikán a mai napig nem rehabilitálta!* Az esztergomi érsekek között nyugszik a bazilika kriptájában, jóllehet VI. Pál pápa (...) dekrétuma ma is érvényes.⁵⁶

Stefano Bottoni tanulmánya

Szabó Ferenc Cheli bíborosról szóló visszaemlékezéshez szorosan kapcsolódik Stefano Bottoni tanulmánya (Szabó Ferenc is idéz részleteket ebből), amely mindezt részletes levéltári dokumentációkkal is alátámasztja.⁵⁷

⁵² Mészáros Tibor: Akit övéi be nem fogadtak. Mindszenty bíboros titkárának visszaemlékezései. Pro Domo, Pécs, 1997. 301.; Herbert Boeck (Wochenpresse) interjúja Paskai László újonnan kinevezett esztergomi érsekkel „Wir büßen für Mindszentys Fehler” címmel. Wochenpresse 1987. március 13. 44. Az interjú magyar fordításban is megjelent „Mindszenty hibájáért bűnhődünk” címmel. Kurir 1994. április 29. 4. Ugyancsak a Wochenpresse lapban jelent meg Bulányi György piarista atya reflexiója „Glaube duldet keinen Kompromiss” – A hit nem tűr kompromisszumot címmel. Wochenpresse 1987. május 8. 39.

⁵³ Herbert Boeck (Wochenpresse) interjúja Paskai László újonnan kinevezett esztergomi érsekkel „Wir büßen für Mindszentys Fehler” címmel. Wochenpresse 1987. március 13. 44. Az interjú magyar fordításban is megjelent „Mindszenty hibájáért bűnhődünk” címmel. Kurir 1994. április 29. 4. Ugyancsak a Wochenpresse lapban jelent meg Bulányi György piarista atya reflexiója „Glaube duldet keinen Kompromiss” – A hit nem tűr kompromisszumot címmel. Wochenpresse 1987. május 8. 39.

⁵⁴ Mészáros Tibor: Akit övéi be nem fogadtak. Mindszenty bíboros titkárának visszaemlékezései. Pro Domo, Pécs, 1997. 320.

⁵⁵ Professor Dr. Gabriel Adriányi: Ein Zeichen des Widerspruchs: Jozsef Kardinal Mindszenty 1892-1975. S. 9. Vorträge im Katholischen Bildungswerk Bonn 44. (Vortrag vom 12. Dezember 1975 Bonn)

⁵⁶ Mészáros István: „Állok Istenért, Egyházért, Hazáért.” Magyar Egyháztörténeti Enciklopédia Munkaközösség, Budapest, 2000. 147.

⁵⁷ Stefano Bottoni: Egy különleges kapcsolat története.

http://www.academia.edu/243024/Egy_kulonleges_kapcsolat_tortenete_A_magyar_titkosszolgalat_es_a_Szentszek_1961-1978 In: Csapdában – Tanulmányok a katolikus egyház történetéből, 1945-1989. Szerkesztette: Bánkúti Gábor és Gyarmati György. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – L'Harmattan Kiadó Budapest, 2010. 253-280.

„A hatvanas évek második felében már a magyar állami érdekek ellen cselekvő szentszéki diplomaták elmozdítására is sor került. Az Államtitkárság tehetséges diplomatája, Luigi Bongianino, aki 1963 óta Casaroli irányítása alatt felelt a magyar ügyekért, ugyanebben az időszakban, 1967 márciusában tett látogatást először önállóan Magyarországon⁵⁸ azzal a feladattal, hogy megvizsgálja a lehetséges püspökjelölteket. Bongianino határozott magatartása és óvatossága meglepte magyar tárgyalópartnereit, akik – Pataki Kornél⁵⁹ és Zemplén György⁶⁰ – hálózati személyek voltak. A Budapestet, Szegedet, és Kalocsát érintő »vizitációs« látogatásról készült jelentés hangsúlyozta, hogy Bongianino defenzív, gyanakvó hozzáállása politikai kockázatot jelent. Ő ugyanis nem törődött a hivatalos programmal, hanem arra törekedett, hogy valóban bizalmas jellegű beszélgetést folytasson minden egyes pappal, amely megdöbbentő eredményt hozott: sokan nem bírták a rájuk neheztelő pszichikai terhelést és sírva fakadtak, hangjuk remegni kezdett.⁶¹ Közvetlen magyar közbeavatkozásról nem maradtak fenn dokumentumok, de egyértelműnek tűnik, hogy a budapesti panasz eredménnyel járt: az akkor még csak 40 éves Bongianinót azonnal felmentették a diplomáciai szolgálat alól és 1968 márciusában a piemonti Alba városka püspökévé szentelték.⁶²

Bongianino utódja Giovanni Cheli karrierdiplomata lett, aki 1967-ben került a Szentszéki Államtitkárságra, ahol Casaroli közvetlen irányítása alatt az Egyházi Közügyek Tanácsának munkatársa lett nunciaturai tanácsos címen. Cheli 1968-ban⁶³ utazott először Magyarországra és barátkozó stílusa miatt azonnal elnyerte magyar partnerei bizalmát. Az 1969 novemberében tett látogatása után Ijjas József kalocsai érsek azt mondta Pataki Kornélnak, hogy Cheli »sokkal diplomatikusabb és megértőbb volt irányunkban«.⁶⁴ A kommunista párt és a hírszerzés jelentései a következő években is sokszor magasztalták Cheli a szocialista Magyarország irányába mutatott pozitív hozzáállását. (...) 1969 és 1973 között több alkalommal utazott Budapestre, minden esetben beépített tiszték és befolyásos ügynökök vették körül.”

⁵⁸ Ennek előtte, 1965-ben és 1966-ban Agostino Casaroli kíséretében érkezett.

⁵⁹ Pataky Kornél Udvardy József csanádi püspök személyi titkára volt, akit később győri püspöknek neveztek ki (1975–1990). Érintettségét „Kerekes” fedőnéven lásd ÁBTL 3. 1. 2. M–36278/1–2.

⁶⁰ Zemplén György, a PMI rektora 1965 és 1968 között. Érintettségét „Wittman Karl” és „János Zoltán” fedőnéven: M–35355, Bt–741 és Mt–567/1–2.

⁶¹ „Kerekes” ügynök jelentése Luigi Bongianino magyarországi látogatásáról. M–36278/2. 86–92.

⁶² Később Vercelli (1970), majd Tortona (1975) püspökké nevezték ki.

⁶³ Szabó Csaba – Soós Viktor Attila: „Világosság”. Az Állami Egyházügyi Hivatal és a hírszerzés tevékenysége a katolikus egyház ellen. Új Ember – Lénárd Ödön Közhasznú Alapítvány 2006. 3. számú dokumentum, 81-86.

⁶⁴ „Kerekes” jelentése Giovanni Cheli magyarországi látogatásáról (1969. november 18–19.). M–36278/2. 188.

A boldoggá- és szentté avatás (volt) hátráltató tényezői⁶⁵

Somorjai Ádám OSB szerepe

Szőke János atya a következőképpen írta le a Mindszenty-boldoggá avatási perében működött, de már menesztett relátor tevékenységét, amely – az egyéb tényezők mellett (amely leginkább a Vatikán keleti politikájának még mindig, bár talán már kisebb mértékben uralkodó szellemisége) – jelentősen hátráltatta Mindszenty bíboros boldoggá (és szentté) avatását.

„Alig lépek be idegen környezetbe vagy baráti körbe, máris nekem szegeznek a kérdést: Mikor lesz már boldoggá avatva Mindszenty bíboros? Eddig még nem tudtam válaszolni. Annyit mondok mindig, hogy az iratokat már 1996. október 17-én személyesen vittem le Rómába. Erről a Vértanúink–Hitvallóink akkori számában fényképes beszámoló is tanúskodik. Általános a tapasztalat: tíz év vizsgálat után már kialakulhat a boldoggá avatás lehetősége.

A Szentszék minden boldoggá avatási ügyben körültekintő. Ez Mindszenty bíboros ügyében még érthetőbb. Kiváló egyénisége, világos tanítása egyértelmű. Az is tudott, hogy közbenjárására Isten már két csodával elfogadta tanúságtételét. Közel másfélmillió imádkozó magyar is szentnek tartja.

A Szentszék ilyen rendkívüli esetekben ki szokott nevezni egy megbízott relátort (ügyvizsgálót), aki jól ismeri Isten Szolgája életét, lehetőség szerint beszéli anyanyelvét, járatos a teológiában, egyházjogban és a történelemben. A Vatikán ennek a munkatársnak teljes mértékben betekintést biztosít minden aktába. Ez érthető, hiszen az ő nevében cselekszik.

A Mindszenty boldoggá avatási per is kapott egy ilyen relátort már 1999-ben, egy Rómában élő magyar szerzetes személyében (*Somorjai Ádám* bencés szerzetesről van szó – KG). Nagy bizalommal és segítőkészséggel álltunk mellé: könyvtárnyi dokumentummal és nem kevés pénzüsszeggel. Feladata lett volna a római posztulátorral karöltve összeállítani a nagy összefoglaló munkát az úgynevezett Positíót.⁶⁶

Sajnos sem Róma, sem a boldoggá avatás dologi kiadásaiért felelősséget vállaló Alapítvány, nyolc év után sem kapott tőle egy sor ismertetést sem tevékenységéről. Visszaélt a Szentszék és a Mindszenty Alapítvány bizalmával? Amikor közölték vele, hogy megbízatását

⁶⁵ A további hátráltató tényekhez lásd még: Eördögh István: Krokodilkönnnyek Rómából – Casaroli bíboros: A türelem mártíromságáról. Új Hevesi Napló XI. évfolyam 8. szám – 2001. augusztus, 64. https://adt.arcanum.com/hu/view/HevesiSzemleNaplo_2001_2/?query=Krokodilk%C3%B6nnnyek+R%C3%B3m%C3%A1b%C3%B3l&pg=171&layout=s

Krajsovsky Gábor: Mindszenty bíboros lelki számkivetettsége – egyházi megnyilatkozások Mindszenty bíboros és szellemisége ellen. Vasi Szemle 2015. 5. 804-824. <http://www.vasiszemle.hu/2015/05/krajsovsky.htm>
„Fájdalommal emlékezünk arra, hogy voltak olyan keresztények, sőt egyes egyházi vezetők is, akik a körülmények nyomása alatt nyilvánosan elhatárolódtak üldözött testvéreinktől, és elfogadták az ellenük gyakran felhozott koncepciós vádak. A múlt sebeinek begyógyítását és Isten irgalmát kérjük egész magyar katolikus közösségünk számára.” Erdő Péter bíboros nyilatkozata Mindszenty József halálának 30. évfordulóján. <http://uj.katolikus.hu/cikk.php?h=322>

„Nem az teszi az egyháznak a jó szolgálatot, aki annak történetét elhallgatja, hanem aki annak valóságát őszintén feltárja.” Adriányi Gábor: A Vatikán keleti politikája és Magyarország 1939-1978. A Mindszenty-ügy. Kairosz Kiadó, Budapest, 2004. 8.

A fenti két fontos nyilatkozat értelmében ezeknek a hibáknak az objektív, de kritikát nem mellőző elemzése is hozzájárulhat a Magyar Katolikus Egyház egyre sürgetőbb és joggal igényelt teljes lelki megújulásához és megtisztulásához.

⁶⁶ A relátornak nem a minősítés a feladata, hanem a Positio elkészítése.

visszavonják, primitív módon, kapkodva, a boldoggá avatás szempontjából lényegtelen dolgokról publikálta egyik írását. A Bíboros erényes életéről szó sem esett ebben a kötetben. A nyolc év elherdált ideje nehezen pótolható. Az is világossá vált számunkra, hogy a munkájáért megszabott anyagi juttatásokat sem az adakozók szándéka szerint használta fel.

Hála a római felelős vezetőknek, kineveztek egy új relátort, egy jeles olasz történész személyében.⁶⁷ Amikor május végén Rómában jártam, hosszasan és eredményesen tárgyaltunk.

A hosszú évek alatt felgyülemlett feszültség kezd feloldódni és reméljük, hogy a nagy összefoglaló munka, a Positio, hamarosan befejeződik.⁶⁸

Biztos vagyok benne, Olvasóink közül sokan jogosan és méltatlankodva felteszik a kérdést: Lehetséges ilyen napjaink Egyházában? Igen, mint ahogy régen, ma is előfordulnak akár árulások is.

Ítélni nem akarok, azt Istenre bízom.

A tettet elítélem, a tettes számára az Úr kegyelmét kérem. Arra kérem Olvasóinkat, hogy tizennégy esztendő után is álljanak hűségesen Mindszenty bíboros boldoggá avatása mellett és a leírt tény ellenére is támogassák munkánkat. Szükség van az Önök imáira és anyagi támogatására.”⁶⁹

Adriányi Gábor vatikáni keleti politikával szembeni kritikája

Az alábbiakban *Adriányi Gábor* egy másik írásából olvashatunk, amiben jogos kritikát fogalmaz meg a vatikáni keleti politikával szemben, egy közelmúltban megjelent könyv ajánlására reagálva.⁷⁰

Előre bocsátom, hogy 1961 szeptembere és 1963 júliusa között Rómában a Pápai Magyar Intézet tagja, Zágon József, Mester István prelátusok gondozottja voltam, és akit később, mint a bonni egyetem tanárát Mester Pistához, Csertő Sándorhoz barátság is fűzött. Ez még el is mélyült, mert római atyai barátomat, Nyisztor Zoltánt évenként rendszeresen felkerestem. Akkor ott megismertem az egész magyar római kolóniát, köztük Kada Lajost is, akit később Bonnban, mint uditorot /vendéghallgatót – KG/ látogattam. Volt bőven alkalmam a Vatikán által képviselt keleti politikát /Ostpolitik/ megismerni.

Előre kell bocsátanom azt is, hogy én Nyisztor Zoltán nyomában különbséget teszek az apostoli Péteri Tanítóhivatal és a vatikáni kúria, vagyis az Egyház adminisztratív igazgatói hivatala között, ami utóbbiba a napi politika is beleszólhat. Hogy milyen mértékben mikor és hányszor, erre, mint egyháztörténész, egyetemi tanár számtalan példát tudok felhozni a középkortól a reneszánszon és a 18-19. századon át a jelenkorig. Más szóval a Vatikán /nem a Péteri Tanítóhivatal, még ha az Apostoli Szentszék nevében is/ keleti politikáját /Ostpolitik/ én egy teljesen félresikerült, szerencsétlen politikai döntésnek tartom, amit ugyan lehetett vallási érvekkel álcázni /„a hívek szükséglete kívánja, azaz lelki okok szólnak mellette”/, de lényegében kiszolgáltatta az Egyházat a kommunista egyházüldözésnek.

⁶⁷ 2011-től Criscuolo Vincenzo OFM. In: <http://www.magyarKurir.hu/hirek/felgyorsulhat-mindszenty-jozsef-biboros-boldoggaavatasi-eljarasa>

⁶⁸ 2019. február 12-én Ferenc pápa jóváhagyásával, Mindszenty bíboros hősie és erényes életét elismerve engedélyezte a személyéhez kapcsolódó tiszteletreméltó (venerabilis) jelző használatát. A Positiot maga a dikasztérium szövegezte.

⁶⁹ P. Szőke János: Hűtlenség? Vértanúink-Hitvallóink, Szentté avatások híradója, XIV. évfolyam 3. szám (54. szám); 2008. szeptember http://www.eucharisztikuskongresszus.hu/SZJ_Mindszenty_88.html

⁷⁰ Magyar Egyházi Hírek 1975-1984. Ahogy Mester István látta Rómából. METEM, Budapest, 2024

Mi is történt? A Vatikánnak meg kellett tapasztalnia, hogy az 1945 után keletkezett ún. szocialista államokban is, mint a Szovjetunióban, az állami hozzájárulás nélkül kinevezett és szentelt püspököket az államvédelem lefogta, elítélte és az Egyházból kikapcsolta. Így lépett a Vatikán kompromisszumra: hogy az egyházi hierarchiát életben tartsa, hajlandó volt a püspökjelölteket a kommunista államvezetéstől elfogadni. Hiába voltak tárgyalások, Miklós Imre, az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke, a titkosrendőrség ezredese így nyilatkozott: »Ha a Vatikán 25 püspökjelöltet kér tőlünk, megteesszük, de a 25-ik jelölt is a mi emberünk lesz.«

Számításom szerint 1949 és 1989 /politikai fordulat/ között Magyarországon 58 püspök lett kinevezve. Ezek közül egyesek többször is, például Paskai háromszor /Veszprém, Kalocsa, Esztergom/. Az 58 püspök közül bizonyíthatóan 35 volt fedőnévvel ellátott, beépített ügynök, köztük három konkubinárius /ágyasságban élő – KG/ pap, hárman közülük ráadásul még az államvédelem titkos munkatársa is. Ezek az ügynök-püspökök azután készségesen végrehajtották egyházmegyéikben a kommunista párt egyházpolitikai határozatait, vagyis az egyházüldözés eszközeivé váltak. A katolikus Egyház kétezer éves története során ilyen mélyre még nem süllyedt: az egyházüldözést maguk a papok, a püspökök hajtották végre. És ebbe a Vatikán belement!

Fábián Árpád, Cheli érsek magyar tolmácsa beszélgetések során használta az államvédelemtől kapott lehallgató készüléket, sőt kijelentette, ha az érsek őt titoktartásra felelketi, nem tartja be esküjét.⁷¹ És Fábiánból még szombathelyi püspök is lett!

A magyar katolikus Egyház helyzete példátlan az egész ún. Ostblockban. Voltak a többi csatlós államban is – mint a Baltikumban, Lengyelországban, Csehszlovákiában, Romániában, Kelet-Németországban⁷² – kommunista állami beavatkozások az Egyházba, de nem olyan mértékben, mint Magyarországon. Nem véletlenül mondta egyszer Casaroli érsek, hogy a magyar részleges megállapodást a Szentszék nem tartja mintának más szocialista ország irányába.

Mint ismert, a Vatikán 1989-ben arra kérte a magyar államot, hogy az 1964-es részleges megállapodás iratait 75 évre zárolja. Kérdés: ha a Vatikánnak nincs mit eltitkolni, nincs mit szégyellni, akkor miért kell az iratokat titkosítani? Nyilván vannak benne olyan részletek, amelyek nem válnak a Vatikán dicsőségére. Amikor 1969-ben Csertő Sándor a Szent Officium főügyésze lett, a magyar kormány tiltakozott Csertő kinevezése ellen azzal a megokolással, hogy az egyezményben megállapodtak abban, hogy az emigrációs papság semmiféle vatikáni hivatalban nem érvényesül. Sőt, konzekvenciákkal fenyegettek. Így vált ismertté, hogy miért nem lett Mester István címzetes püspök vagy érsek, holott a Kongregációjában minden hivatali elődje és utódja az lett.

Érsek úr⁷³ a könyv ajánlásában az akkori magyar főpásztorokat „fehér vértanúkra” vagy „gyenge, bukdácsoló, esetleg naiv, kis lépéseket próbáló” püspökök csoportjára osztja /8. oldal első bekezdés/.⁷⁴ Ez a megállapítás téves. Mert a második csoportban voltak ugyan

⁷¹ Gabriel Adriányi: Der ungarische katholische Episkopat im Würgegriff des kommunistischen Staatssicherheitsdienstes – Die Kehrseite der vatikanischen Ostpolitik (1946-1989). In: Ungarn Jahrbuch – Zeitschrift für interdisziplinäre Hungarologie. Band 37 Jahrgang 2021. Verlag Friedrich Pustet Regensburg 2022. 217-244. Az eredeti német nyelvű közleményből magyarra fordította és további jegyzetekkel ellátta: Krajsovsky Gábor https://www.eucharisztikuskongresszus.hu/pdf/KG_szemin_137.pdf

Adriányi Gábor: A magyar katolikus püspöki kar a kommunista állambiztonsági szolgálat szorításában A vatikáni Ostpolitik árnyoldala (1946-1989)

⁷² A kelet-német Püspöki Kar 1960. évi bátor hangvételű pásztorlevele: https://www.eucharisztikuskongresszus.hu/szemin_116.html

⁷³ Pintér Gábor érsek, apostoli nuncius – a könyvhöz ő írta az ajánlást, névvel együtt szerepel benne.

⁷⁴ „Ugyan ki vonhatná kétségbe Mindszenty József bíboros hősiességét, tökéletes önátadását, az Egyházhoz és a népéhez való hűségét, »fehér vértanúságát«? Ugyanakkor ki állíthatná, hogy más főpásztorok, akik emberileg

jóindulatú gyengék is, de a beépített ügynökök a kommunista egyházellenes intézkedések készséges, mindenre elszánt és mindenre hajlandó végrehajtói voltak. Őket nem lehet felmenteni és egy semleges csoportba osztani.

Azon kívül az Érsek úr az ügyet a diplomáciával menti /9. oldal első bekezdés/.⁷⁵ Erre én azt válaszolom: az üdvözítő az apostolokat az evangélium hirdetésére küldte /Mt 28,19./, nem pedig diplomáciai munkára. A vatikáni diplomáciának is van határa, meddig mehet el. Az Ostpolitik azonban már átlépte a megengedhető tolerancia határait, lásd a konzekvenciákat.

Manapság az Ostpolitik védői képesek még XVI. Benedek pápa ítéletét is tagadni. Pedig ő 2016-ban így nyilatkozott:⁷⁶ <Világos volt, hogy Casaroli politikája [Agostino Casaroli bíborost tekintették a Vatikán keleti politikája tervezőjének XXIII. János és VI. Pál alatt; 1979 és 1990 között Karol Wojtyła bíboros államtitkára volt], bármennyire is jó szándékú volt, alapvetően kudarcot vallott. II. János Pál új irányvonala saját élő tapasztalataiból, az ezekkel a hatalmakkal és erőkkal való kapcsolatából eredt. Természetesen akkoriban nem lehetett abban reménykedni, hogy ez a rendszer hamarosan összeomlik. De világos volt:

kevésbé voltak képesek egy totális »ellenállásra«, fizikai, pszichés és lelki szenvedéseik közepette, sokszor talán bukdácsoló, esetlen, megalkuvó(nak tűnő), okos vagy éppen naiv »kis lépéseikkel«, ne járultak volna hozzá jelentősen, hogy a marxista-ateista ideológia diktatúráinak halálos támadásait Isten Egyháza túlélhette a kommunizmus minden országában.»

⁷⁵ „Agostino Casaroli bíboros, a Vatikáni Ostpolitik megalkotója, a »türelem vértanúságának« nevezte a »kis lépések politikáját«, az egykori szovjet blokk országaival kialakított viszonyt. Ezzel kapcsolatban a Reuters hírügynökségnek adott interjújában, 2022. július 4-én, Ferenc pápa a következőket mondta: »Sokan sok mindent mondtak XXIII. János, VI. Pál és Casaroli ellen, de a diplomácia ilyen. A zárt helyzettel szemben a lehetséges, nem pedig az ideális utat kell keresni. A diplomácia a lehetséges művészete, és a lehetséges valóságga tétele.«”

⁷⁶ Haben Sie die „Ostpolitik“ des Papstes aktiv begleitet?

Wir haben darüber gesprochen. Es war klar, dass die Politik von Casaroli [Kardinal Agostino Casaroli galt als Architekt der vatikanischen Ostpolitik unter Johannes XXIII. und Paul VI.; er war unter Karol Wojtyła von 1979 bis 1990 Kardinalstaatssekretär], so gut sie auch gemeint war, im Grunde gescheitert war. Die neue Linie von Johannes Paul II. kam aus seiner eigenen, lebendigen Erfahrung, aus dem Kontakt mit diesen Mächten und Kräften. Natürlich konnte man damals nicht hoffen, dass dieses Regime bald zusammenbricht. Aber klar war, dass man, anstatt zu versuchen, es mit Kompromissen versöhnlich zu stimmen, ihm stark gegenübertretenden muss. Das war die Grundeinsicht von Johannes Paul II., die ich geteilt habe.

Benedikt XVI. Letzte Gespräche. Ed. Peter Seewald. Dromer Verlag 2016. 198.

Magyar fordításban: Aktívan kísérte a pápa "keleti politikáját"? Beszéltünk róla. Világos volt, hogy Casaroli politikája [Agostino Casaroli bíborost tekintették a Vatikán keleti politikája tervezőjének XXIII. János és VI. Pál alatt; 1979 és 1990 között Karol Wojtyła bíboros államtitkára volt], bármennyire is jó szándékú volt, alapvetően kudarcot vallott. II. János Pál új irányvonala saját élő tapasztalataiból, az ezekkel a hatalmakkal és erőkkal való kapcsolatából eredt. Természetesen akkoriban nem lehetett abban reménykedni, hogy ez a rendszer hamarosan összeomlik. De világos volt: ahelyett, hogy kompromisszumokkal próbálnánk ezt összeegyeztetni, határozottan szembe kell szállni vele. Ez volt II. János Pál alapvető felismerése, amelyet én is osztottam.

XVI. Benedek Utolsó beszélgetések Peter Seewalddal. Szent István Társulat, Budapest, 2016. 200.

Lásd ehhez még a következő forrásokat is:

Amikor a katolikus Egyház az elnyomók oldalán állt I-V.

https://www.eucharisztikuskongresszus.hu/DA_szemin_107.html

https://www.eucharisztikuskongresszus.hu/MG_szemin_108.html

https://www.eucharisztikuskongresszus.hu/szemin_109.html

https://www.eucharisztikuskongresszus.hu/pdf/KG_szemin_110.pdf

https://www.eucharisztikuskongresszus.hu/pdf/KG_szemin_111.pdf

Lénárd Ödön: Koncentrált támadás a „hallgató egyház” ellen I-IV.

https://vigilia.hu/pdfs/Vigilia_1991_06_facsimile.pdf#page=4

https://vigilia.hu/pdfs/Vigilia_1991_07_facsimile.pdf#page=30

https://vigilia.hu/pdfs/Vigilia_1991_08_facsimile.pdf#page=29

https://vigilia.hu/pdfs/Vigilia_1991_09_facsimile.pdf#page=53

Lénárd Ödön: Erő az erőtlenségben

<http://www.ppek.hu/k156.htm>

ahelyett, hogy kompromisszumokkal próbálnánk ezt összeegyeztetni, határozottan szembe kell szállni vele. Ez volt II. János Pál alapvető felismerése, amelyet én is osztottam.>

„Ha viszont a magyar nép gondjairól, szenvedéseiről esett szó, akkor megmozdult benne valami: a keresztény eszmék szerinti magyar embertípus eszménye lázba hozta.”⁷⁷ Így összegezte Egon Gianone, a Pázmáneum volt rektora Mindszenty három és fél éves ott tartózkodását.

„Csak az a lelkesedés helyénvaló, amelyet a munka nehézsége, a szenvedés hosszantartósága mindig újraéleszt: amelyet kiolt, az ártalmas és megront bennünket. Amit e sorokkal lelketekre akarok kötni, ezért éltem, ezért élek és imádkozom itt és az örökkévalóságban.”⁷⁸

És végezetül még egy gondolat: reményeink szerint Mindszenty József korszaka jön el!

⁷⁷ Csonka Emil: A száműzött bíboros. Új Európa, San Francisco – München, 1976. 275.

⁷⁸ Mindszenty József: Hirdettem az Igét. Mindszenty Alapítvány, Vaduz, 1982. 230-231.

Tartalom

A száműzetés kezdete	1
Az „ideiglenes és életirtó” országhatár – első körlevél az emigrációban.....	3
A tárgyalások szükségességéről	7
A vatikáni keleti politika és annak magyarországi kihatásai	8
Adriányi Gábor egyháztörténész véleménye	8
Eördögh István egyháztörténész véleménye.....	8
A kereszténység és a nemzet védelme ma Magyarországon.....	10
Búcsúztatás a Stephansdomban, a máriacelli temetési beszéd és az Ostpolitik	11
Halála, búcsúztatása	11
Szőke János atya visszaemlékezése a máriacelli temetésre.....	12
Mindszenty bíboros boldoggá avatásáról	14
Utódok a prímási székben	14
A pápa magyarországi látogatása előtt	15
Stefano Bottoni tanulmánya	17
A boldoggá- és szentté avatás (volt) hátráltató tényezői.....	19
Somorjai Ádám OSB szerepe	19
Adriányi Gábor vatikáni keleti politikával szembeni kritikája	20